

Cena 60 gr.

NIWA
Tygodnik Z.G. Białoruskiego
Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Ніва

Цана 60 гр.

Тыднёвік
Галоўнага Праўлення
Беларускага грам.-культ. таварыства

№ 34 (130) БЕЛАСТОК, 24 ЖНІЎНЯ 1958 года ГОД III

Пабудуем Дом-помнік Кастусю Каліноўскаму

Набліжаецца Тысячагоддзе Польскай Дзяржавы. Вялікая гэта дата! Яна будзе ўрачыста адзначацца ва ўсёй краіне.

На працягу амаль усёй гісторыі польскага народа назіраем моцныя праяўленні творчага беларуска - польскага сяброўства і ўсебаковага супрацоўніцтва. Успомнім вядомы ўсёй Славяншчыне Грунвальд, дзе супольна з палякамі і іншымі народамі і беларускія палкі нанеслі рашаючы ўдар па крыжацкіх захопніках. Беларусы пралілі кроў за супольную справу ўсіх народаў, за справу польскага народа перш за ўсё.

Калі ў XVII ст. на Беларусі і Украіне выбухлі паўстанні супроць прыгнёту польскіх паноў, то беларускіх і ўкраінскіх свабадалюбівых паўстанцаў падтрымліваў польскі працоўны люд. Тысячы простых польскіх сялян змагалася ў радах паўстанцаў. Выбухалі паўстанні і ў Польшчы, як пратэст супроць прыгнёту працоўнага народа панамі - каланізатарамі, якія аднолькава прыгняталі польскага, беларускага і ўкраінскага селяніна і бязлітасна выкарыстоўвалі яго.

Успомнім светлую постаць славутага Кастуся Каліноўскага. Студзеньскае паўстанне 1863 года перш выбухла на Беларусі, пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага, і на Беларусі найдаўжэй яно пратрымалася, дзякуючы іменна Каліноўскаму, якога падтрымліваў беларускі люд.

Шляхецкія яго кіраўнікі, кіруючыся імперыяльнай палітыкай, імкнуліся да аднаўлення Польшчы ў межах 1772 года. Кастусь Каліноўскі выступіў супроць гэткай палітыкі, імкнуўся разбудзіць усеагульнае паўстанне, якое дало свабоду і незалежнасць усім народам, прыгнечаным царскай Расіяй. Погляды Каліноўскага падзялялі не толькі беларусы, але і палякі, польскія сяляне. Пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага ваявалі ўсе супольна за супольную справу. Нездарма Кастуся Каліноўскага завуць героем двух братніх народаў: беларускага і польскага.

Камітэт па адзначэнню 120-годдзя з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага, які існуе ў Беластоку, разгортвае сваю дзейнасць. Пастаноўлена пабудаваць Дом-помнік Кастусю Каліноўскаму, дзе знайшлі б сабе адпаведныя памяшканні гурткі мастацкай самадзейнасці, гурткі народнай творчасці і Беларускі хор і тэатр. Зразумела, што будуць тут перахоўвацца рэдкія памяткі і дакументы аб Каліноўскім.

Камітэт звяртаецца да ўсяго грамадства Беласточчыны і краіны з просьбай складаць добраахвотныя грашовыя ахвяры.

Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства ўжо выгаспадаравала і пераслала 10 тыс. злотых на рахунак Камітэта пабудовы помніка Кастусю Каліноўскаму. Неабходна таксама, каб усе аддзелы нашага таварыства прыступілі да збірання дабраахвотных грашовых складчын.

Справа пабудовы Дома - помніка Кастусю Каліноўскаму — гэта справа ўсяго грамадства нашай краіны.

Супольнымі сіламі пабудуем Дом - помнік Кастусю Каліноўскаму!

Спатканне М.С. Хрушчова і Мао-Тзэ-дуна



Пекін.. 3 жніўня 1958 г. Падпісана Камюніке аб спатканні М. С. Хрушчова і Мао Цзэ - дуна.



У час сяброўскай гутаркі. фото—М. Домагацкіх і А. Кожына

Гэтая гістарычная сустрэча прадэманстравала непарушнае адзінства і брацкае еднанне двух вялікіх народаў і ўсяго сацыялістычнага лагера ў барацьбе за мір, за адхіленне небяспекі новай вайны. Камюніке з'явілася сур'ёзнай перасцярогай імперыялістам, якія імкнуцца паставіць чалавецтва на грані новай ваеннай катастрофы.

Людзі ўсяго свету, якім дарагі мір, сардэчна вітаюць і аднадушна адабраюць вынікі сустрэчы паміж М. С. Хрушчовым і Мао Цзэ-дунам, якія бачаць у гэтым пэўную гарантыю таго, што магутныя сілы міру перамогуць сілы агрэсіі і вайны.

«Проба агнём» Крапівы на сцэне ў Гарадку

Драматычны гурток у Гарадку падрыхтаваў новую п'есу К. Крапівы «Проба агнём». У мінулую нядзелю гарадоцкі драмгурток пад кіраўніцтвам Н. Мушынскай даў у кіно «Звязда» першую пастаноўку гэтай п'есы. П'есу глядзела каля 300 чалавек.

На пастаноўцы прысутнічаў старшыня Гал. Праўлення БГ-КТ Ул. Станкевіч.

25 жніўня выступленне Беларускага мастацкага калектыву песні і танца

25 жніўня (панядзелак) у беластоцкім тэатры імя А. Венгеркі выступіць Беларускі мастацкі калектыў песні і танца. Праграма ўзбагачана новымі беларускімі, польскімі рускімі і ўкраінскімі песнямі і танцамі, якія падрыхтаваў калектыў да паездкі ў БССР.

Мастацкі кіраўнік Г. Зюлкоўская.

Білеты ў цане 10, 8 і 5 злотых прадаюцца ў касе тэатра у Галоўным Праўленні БГ-КТ Беласток вул. Маніфеста Ліпчёвага 25, і ў рэдакцыі «Нівы».

ПАСЯДЖЭННЕ ПРЭЗІДЫУМА БГ-КТ

15 жніўня г. г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства. На пасяджэнні абмеркаван і зацверджан план працы на IV квартал г. г. Абмеркаван таксама бюджэт Таварыства на будучы год. Бюджэт плануецца значна пашырыць што дасць магчымасць шырэй разгарнуць нашу культурную дзейнасць.

Прэзідыум зацвердзіў камісіі Таварыства, якія былі прапанаваны на папярэднім пасяджэнні. На чале культурнай камісіі стаў Піліп Кізевіч, асветную камісію ўзначальвае Васіль Літвінчук, эканамічную — Кастусь Майсеня, і выдавецкую — Георгі Валкавыцкі.

Прэзідыум пастанавіў перанесці тэрмін пленума ГП БГ-КТ з 15-га верасня, як было раней прапанавана, на 27 і 28 верасня г. г.

У дапамогу мастацкім калектывам

У мінулым тыдні вышаў з друку сцэнічны жарт Янк. Купалы «Прымакі» ў брашураваным выданні. Цана 1 зл.

Выдавецкі аддзел БГ-КТ, выдаючы «Прымакі», меў на думцы дапамагчы нашым самадзейным вясковым мастацкім калектывам у павелічэнні сцэнічнага рэпертуару.

Гэты сцэнічны твор дастасаваны да нашых вясковых умоў.

Чытачы, якіх зацікавіць гэтае выданне, могуць яго заказаць у Выдавецкім аддзеле БГ-КТ.

Адначасова паведамляем, што ў Выдавецкім Аддзеле БГ-КТ можна атрымаць і школьныя падручнікі для беларускіх школ.

Памёр Фрыдэрык Жольё-Кюры

14 жніўня г. г. памёр прафесар Фрыдэрык Жольё - Кюры — вялікі французскі фізік, чалавек, які зрабіў выдатныя адкрыцці ў доследах над атамнай энергіяй. Прафесар Жольё - Кюры быў таксама гарачым прыхільнікам міру ва ўсім свеце, актыўным дзеячам сусветнага руху абаронцаў міру. У апошнія гады з'яўляўся старшынёй Сусветнага Савета Міру.

Вось што аб ім пісаў вялікі англійскі вучоны і змагар за мір прафесар Бэрналь:

«Шануем яго не толькі як вучонага, хаця менавіта ён зрабіў ключ да атамнай энергіі; яшчэ болей шануем яго як настойлівага чалавека, адзінага сярод выдатных вучоных, які адразу, без хістанняў і рашуча, выказаўся за тое, каб атамная энергія была выкарыстана дзеля дабра чалавецтва. Зразумеў ён, што дзеля адхілення вайны неабходным з'яўляецца сувязь дзеячоў навукі з усім чалавецтвам. Уступаем у эпоху вялікіх дасягненняў навукі і ў асобе Фрыдэрыка Жольё - Кюры бачым чалавека, які стаіць на вышыні задач гэтай новай эпохі, дзякуючы таму, што ён з'яўляецца чалавекам з надзвычайнымі інтэлектуальнымі якасцямі, з крыштальна чыстай маральнасцю, што ён заўсёды быў і застаўся сынам народа».

Тысячагоддзе Польскай Дзяржавы

грамадскасць Беласточчыны адзначыць выдайнейшай працай і ўдзелам у грамадскіх пачынах

Пад такім лозунгам пачалася падрыхтоўка да ўрачыстага адзначэння Тысячагоддзя Польскай Дзяржавы на Беласточчыне.

16 жніўня, ў 11 гадзін дня, ў старых мурах былога палаца Браніцкіх, дзе ў 1920 годзе працаваў Часовы Рэвалюцыйны Польскі Камітэт на чале з Ф. Дзяржынскім і дзе ўпершыню ў гісторыі Беласточчыны была заснавана вышэйшая навучальная ўстанова — Медычная Акадэмія, распачалося ўрачыстае пасяджэнне Ваяводскай Рады Нарадовай, прысвечанае 1000-годдзю Польскай Дзяржавы. У пасяджэнні прынялі ўдзел радныя, прадстаўнікі партыйных і грамадскіх ўстаноў, грамадзяне Беласточчыны.

Гарачымі апладысментамі прывіталі сабраныя сакратара Дзяржаўнага Савета ПНР Ю. Гарадэцкага і дэлегацыю Ваяводскай Рады з Аполя на чале з намеснікам старшыні Ф. Адамцам.

Урачыстае пасяджэнне адкрыў і выступіў з прамовай старшыня ВР інж. Е. Попко.

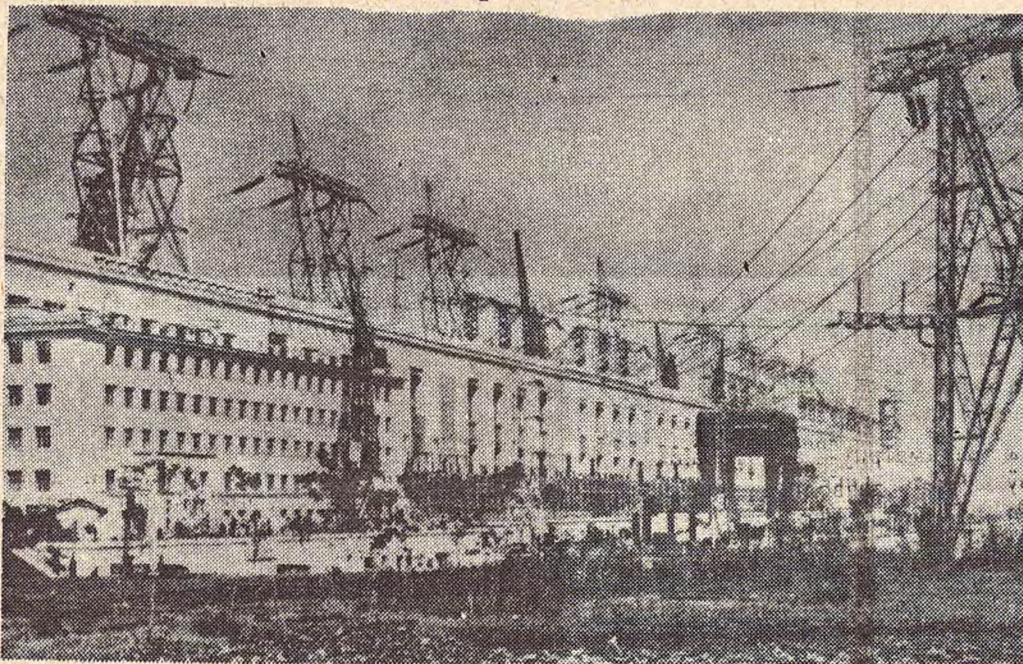
«Гісторыя нашага ваяводства, — адзначыў прамоўца, — мае вялікіх рэвалюцыйных дзея-

(Працяг на стар. 7)

Не ўдалося...

Амерыканская авіяцыя правяла запуск ракеты паблізу Месяца, які закончыўся няўдачай. Як паведамляюць заходнія агенцтвы друку, 25-метровая ракета «Тор-Абле», якая складалася з чатырох частак агульнай цяжкасцю 25 тоны была запушчана на мысе Каневерал на Фларыдзе ў нядзелю — 17.VIII г. г., у 13 гадзін 18 мінут мясцовага часу. Пасля 77 секунд палёту ракета, згараючы, упала ў мора.

Электрагігант



10 жніўня ў Жыгулёўску (Куйбышаўская вобласць) адбыліся ўрачыстасці з выпадку заканчэння будаўніцтва і ўводу ў дзеянн на поўную магутнасць Куйбышаўскай гідраэлектрастанцыі магутнасцю 2 мільёны 300 тыс кілават.

На здымку: будынак гідраэлектрастанцыі.

Міжнародны агляд

Трывожнае становішча ў Алжыры

Як паведамляе друк, у Алжыры працягваюцца кровапралітныя баі паміж французскімі войскамі і часцямі алжырскай Нацыянальна - вызваленчай арміі. Газета «Ліберасьён» піша, у прыватнасці, што становішча ў Алжыры ўсё больш і больш пагаршаецца, што ніколі яшчэ яно не было настолькі сур'ёзным, як цяпер.

Як паведамляе агенцтва Франс - Прэс, за 11 жніўня было забіта 66 чалавек алжырцаў. Прадстаўнік штаба французскіх войск у Алжыры заявіў, што ў выніку баёў за тыдзень, з 4-ка да 10-га жніўня, былі забіты 562 алжырскія паўстанцы. За гэты ж час французская ваенная авіяцыя зрабіла 2.586 баявых вылетаў. Газеты ўказваюць, што ў часе баёў у Алжыры вялікія страты панеслі таксама французскія войскі.

Заява Джавахарлала Нэру

Прэм'ер - міністр Індыі Джавахарлал Нэру выступіў 14 жніўня ў народнай палацы з прамовай аб становішчы ў Заходняй Азіі.

Нэру заявіў, што не можа быць урэгулявання і нармалізацыі становішча ў Заходняй Азіі, пакуль з гэтага раёна не будуць выведзены іншаземныя войскі. Прэм'ер - міністр падкрэсліў, што Індыя будзе настойваць на вывадзе іншаземных войск і што яна выступае супроць выкарыстання ў гэтым раёне войск ААН.

Паказаўшы, што ёсць пэўнае паслабленне напружанасці на Арабскім Усходзе, але што цалкам становішча яшчэ поўна небяспечнасці і будзе заставацца небяспечным, пакуль не будуць выведзены іншаземныя войскі, Нэру падкрэсліў, што любое ўрэгуляванне праблем Заходняй Азіі павінна быць праведзена з улікам інтарэсаў народаў арабскіх краін.

Паліцэйскі тэрор у Іярданіі

Як паведамляюць з Іярданіі, іярданскія улады пры падтрымцы англійскіх акупацыйных войск працягваюць чыніць акты рэпрэсій супроць насельніцтва краіны. Як паведамляе газета «Аш-шааб», іярданскія ўлады закончылі будаўніцтва двух новых канцэнтрацыйных лагераў — у Мафраку і Ум Аль-Джамале. У гэтыя лагеры ўжо заключана 600 патрыётаў, галоўным чынам афіцэраў, выступаючых супроць акупацыі краіны англійскімі войскамі.

Як перадаюць з сталіцы Іярданіі Амана, асабліва вострыя рэпрэсіі ўчыняе ўрад у адносінах да ўдзельнікаў нядаўна выкрытага спісу, накіраванага супраць караля Хусейна.

Супраць выпрабаванняў ядзернай зброі

Навуковы камітэт ААН па атамнай радыяцыі апублікаваў даклад, у якім указваецца, што радыёактыўнае заражэнне ў выніку выбухаў ядзернай зброі ва ўсё большай ступені павялічвае сусветны ўзровень радыяцыі. Гэта цягне за сабою новыя і ў значнай ступені невядомыя небяспечнасці для сучаснага і будучых пакаленняў. Камітэт прышоў да вываду, гаворыцца ў дакладзе, што ўсе крокі, накіраваныя на памяншэнне радыяактыўнага абпраменьвання, будуць дабратворнымі для здароўя людзей.

Многія англійскія газеты, каментыруючы даклад камітэта, выступаюць за спыненне выпрабаванняў ядзернай зброі, праводзімых Англіяй і ЗША. «З чытання гэтага даклада, — піша аглядальнік «Дэйлі Геральд» Ніколас Лойд, — можна зрабіць толькі адзін вывад: выпрабаванні вадародных бомб павінны быць спынены неадкладна».

УЛ. Л.

НАДЗВЫЧАЙНАЯ СЕСІЯ ГЕНЕРАЛЬНАЙ АСАМБЛЕІ ААН

13 жніўня ў Нью-Йорку адкрылася пасяджэнне надзвычайнай спецыяльнай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН, скліканай па ініцыятыве Савецкага Саюза і прысвечанай становішчу на Блізкім і Сярэднім Усходзе.

Дэлегацыі многіх краін на сесіі ўзначальваюць міністры замежных спраў. Дэлегацыю СССР узначальвае міністр замежных спраў А. А. Грамыка, ЗША — дзяржаўны сакратар Далес, Англіі — міністр замежных спраў Лойд, Францыі — Куў дэ Мурвіль, ААР — Фаўзі, Іракскай Рэспублікі — Джумард і іншыя.

Савецкая дэлегацыя ўжо ўнесла свой праект рэзалюцыі па пытанню аб становішчы на Бліжнім і Сярэднім Усходзе, у якім раіць урадам ЗША і Вялікабрытаніі неадкладна вывесці свае войскі з тэрыторыі Лівана і Іярданіі. Савецкі праект рэзалюцыі быў сустрэчан з адабрэннем многімі дэлегацыямі, у тым ліку дэлегацыямі арабскіх краін.

Іншую пазіцыю заняў прэзідэнт Эйзенхауэр, які спецыяльна прыбыў на пасяджэнне Генеральнай Асамблеі ААН, каб прадставіць рэзалюцыю ЗША па пытанню вырашэння канфлікту на Бліжнім і Сярэднім Усходзе. У сваёй прамове ён спрабаваў апраўдаць узброеную інтэрвенцыю ЗША ў Ліване, спасылаючыся на той факт, што ліванскі ўрад запрасіў амерыканскія войскі ў сваю краіну. Прэзідэнт заявіў, што высадка амерыканскіх войск у Ліване, як быццам бы не парушае духу Статута ААН. Цікава, што ж тады можа парушыць Статут ААН, калі нават інтэрвенцыя адных краін ва ўнутраныя справы другіх можа быць апраўдана? Аднак Эйзенхауэр не спыніўся на гэтым, ён сказаў, што ЗША і далей будуць пасылаць свае войскі ў іншыя краіны «у адказ на законную просьбу» гэтых урадаў. Гэта азначае, што ЗША сілай зброі намераны і надалей уціскаць нацыянальна - вызваленчы рух народаў, абараняючы інтарэсы сваіх манаполій. Эйзенхауэр, спрабуючы зваліць са сваіх плеч усю віну за ствараўшаеся на Бліжнім і Сярэднім Усходзе становішча, паспрабаваў прадстаць перад Генеральнай Асамблеяй міратворцам. Ён высунуў так званую праграму міра для Бліжняга Усходу, якая мае наступныя пункты:

1) адказнасць ААН за становішча ў Ліване; 2) прыняцце ААН мер, забяспечваючых мір у Іярданіі; 3) спыненне распальвання звонку грамадзянскіх раздораў; 4) стварэнне узброеных сіл ААН на падтрымцы міру; 5) стварэнне рацыянальнага плана эканамічнага развіцця арабскіх краін; 6) крокі па прадухіленню новай гонкі ўзбраенняў у раёне Бліжняга і Сярэдняга Усходу.

Рэзалюцыя гэта як быццам бы накіравана ў інтарэсах міру, так выглядае яна ва ўсякім выпадку звонку. Аднак нічога, ніводным словам не гаворыцца ў ёй аб вывадзе амерыканскіх войск з Лівана і англійскіх з Іярданіі. Таму два першыя пункты амерыканскай рэзалюцыі з'яўляюцца толькі прапагандысцкай хітрасцю, разлічанай на падман сусветнай грамадскасці. ААН можа прыняць адказнасць і забяспечыць мір у Ліване і Іярданіі толькі ў тым выпадку, калі будуць выведзены з гэтых краін іншаземныя войскі.

Пункт трэці амерыканскай рэзалюцыі разлічан на тое, каб даказаць, што як быццам бы ААР з'яўляецца прычынай умешвання ва ўнутраныя справы Лівана, Іярданіі і іншых арабскіх краін. Аднак гэта толькі фальшыўка, бо назіральнікі ААН у Ліване ўжо двойчы ў сваіх дакладах адхілілі сцвярджэнні амерыканскай прапаганды аб як быццам бы маючайся ўскоснай інтэрвенцыі з боку ААР.

Адзін з пунктаў амерыканскай рэзалюцыі гаворыць таксама аб прадухіленні новай гонкі ўзбраенняў у раёне Бліжняга і Сярэдняга Усходу. Але хто ж, калі не ЗША і Вялікабрытанія, стварае у гэтым раёне ўсё новыя ваенныя базы, аснашчаючы іх ядзернай і ракетнай зброяй?

Таму міністр замежных спраў СССР крытыкаваў рэзалюцыю ЗША. Ён з усёй яснасцю паказаў у прамове поўную незмястоўнасць спроб прыдаць амерыкана - англійскай інтэрвенцыі на Бліжнім Усходзе выгляд абароны незалежнасці Лівана і Іярданіі і патрабаваў вываду з гэтых краін іншаземных войск.

Пазіцыю Савецкага Саюза ў адносінах да становішча, якое стварылася на Бліжнім і Сярэднім Усходзе, падтрымалі прадстаўнікі многіх краін. Так міністр замежных спраў ААР Фаўзі заявіў, што Аб'едналая Арабская Рэспубліка будзе лічыць сябе ў небяспецы да таго часу, пакуль англічане не пойдуць з Іярданіі. Таму дэлегацыя ААР будзе галасаваць за прыняцце савецкай рэзалюцыі.

Пасяджэнні надзвычайнай сесіі Генеральнай Асамблеі працягваюцца. Працягваюцца двухбаковыя перагаворы дэлегацый розных краін. Яны павінны прывесці да вырашэння надзвычай наспеўшай бліжнеўсходняй праблемы і ліквідаваць небяспечны ачаг вайны. Гэтага патрабуе сусветная грамадскасць.

УЛАДЗІМІР ЛЕБЯДЗІНСКІ

РЫГОР БАРАДУЛІН

★ ★ ★

Хмары — горы,
горы — хмары...
Дзе адны,
а дзе другія?
Неаглядныя абшары,
Ды арлы, як вартавыя.

Ды далёка птушка енчыць.
Рэха ўторыць дзікім плачам.
Абарвецца ўніз каменьчык —
Упрыпрыжку зайцам скача

Сцежка ўецца, цягне ўгору,
А спыніцца тут мы мусім.
І ад сціплага чабору
Вее роднай Беларуссю.

А плячыстыя асілкі —
Валуны імшанай медзі —
Праз жарствяныя цадзілкі
Сырадой патокаў цэдзяць.

Што вышэй бялее гэта?
То зіма на ўмовах льготных
Арандуе пляц у лета —
Беліць снежныя палотны.

Можа ў горы фея кліча?
Гэта ж казка — кропля ў кроплю! —
Не! Па Татрах чараўнічых
Крочым з чэрвенем уполеч...

У чэрвені г. г. Польшчу наведала група студэнтаў з Універсітэта ў Мінску. Аб гэтым мы пісалі на старонках «Нівы».

Пад уражаннем побыту ў Польшчы, у прыватнасці, — экскурсіі ў Татры — малады беларускі паэт Рыгор Барадулін напісаў верш, які, у выніку сяброўскіх сувязей, трапіў у нашыя рукі. Аўтара шчыра перапрашаем, што без яго ведама пасмелі верш надрукаваць.

АБ АРХІВЕ ХРАПТОВІЧА

Даўно рабіліся спробы адшукаць фонд бібліятэкі, якая некалі знаходзілася ў вёсцы Шчорсы Навагрудскага раёна і належала аматару збірання кніг Храптовічу. Як вядома, гэтая бібліятэка камплектавалася на працягу доўгага часу і мела вялікую калекцыю каштоўных рукапісаў.

У выніку праводзімай Інстытутам літаратуры імя Янкі купалы Акадэміі навук БССР сістэматычнай работы па росшуку новых архіўных матэрыялаў, частка бібліятэкі была знойдзена.

Як выявілася, яшчэ напярэдадні імперыялістычнай вайны ўладальнік бібліятэкі пераслаў яе ў Кіеўскі універсітэт, аднак з тым, каб перадаць яе Беларусі, калі там будзе адкрыт свой універсітэт.

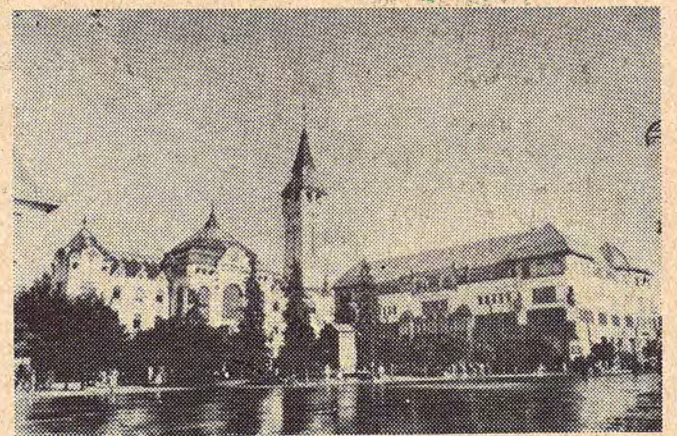
Пасля Вялікай Айчыннай вайны ў сувязі з утварэннем у Кіеве публічнай бібліятэкі Акадэміі навук УССР бібліятэка Храптовіча, якая ўвесь час захоўвалася і захоўваецца асобным фондам, была перададзена туды. Цяпер кніжны фонд яе знаходзіцца ў філіяле № 1 публічнай бібліятэкі.

Намі ўстаноўлена, што калекцыя рукапісаў поўнасцю не захавалася. Паводле сцвярджэння старэйшых супрацоўнікаў бібліятэкі, большая частка іх згарэла ў час пажару ад нямецкай бамбардзіроўкі ў 1941 годзе. Ёсць, аднак, апісанне рукапісаў і кніг бібліятэкі, складзенае яшчэ ў 1812 годзе. Гэтыя каталогі даюць уяўленне аб найвялікшай каштоўнасці бібліятэкі, прычым трэба ўлічыць, што і пасля 1812 года яна папаўнялася, аб чым можна меркаваць па матэрыялах, якія адносяцца да другой паловы XIX стагоддзя і захаваліся.

У каталогу 1812 года 367 старонак займае апісанне рукапісаў. Яны размяркоўваліся па раздзелах: гісторыя, права, палітыка, мова і г. д. Толькі ў адным раздзеле паэзіі запісана 176 рукапісаў, якія адносяцца да XVII — XVIII стагоддзяў.

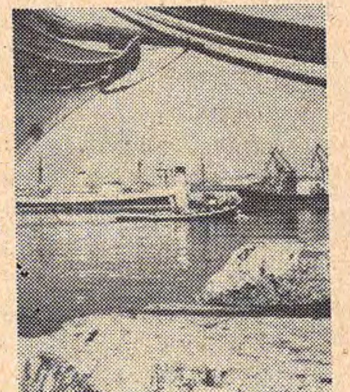
Нягледзячы на тое, што архіў захаваўся не поўнасцю, ён усё ж мае вялікую каштоўнасць. Сярод матэрыялаў, якія засталіся, ёсць зборнікі палітычных прамоў, пісем, маніфестаў і г. д., якія адносяцца да XVII стагоддзя і маюць дачыненне да гісторыі польскай дзяржавы таго часу. Ёсць таксама і літаратурныя матэрыялы: вершы, гістарычныя апавяданні, сатырычныя творы, песні (XVI — XVIII ст. ст.). Выклікаюць цікавасць судовыя матэрыялы Люблінскага трыбунала (XVIII стагоддзе), рукапісы розных кніг, гістарычныя дакументы.

14 гадавіна вызвалення Румыніі



Палац Культуры ў гор. Тарг Мурэз.

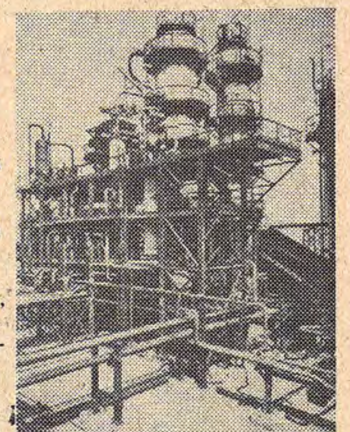
14 год таму, 23 жніўня 1944 года Савецкая Армія распачала разгром вялікай групіроўкі гітлераўскіх войск на лініі Кішынёў — Ясы і, такім чынам, дала магчымасць патрыятычным сілам Румыніі пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі скінуць ненавісную фашысцкую дыктатуру Антанеску. Румынія парвала адносіны з Германіяй, а румынскія дывізіі накіравалі сваю зброю супроць нямецкіх і румынскіх фашыстаў. Разам з Савецкай арміяй вызвалялі родны край, а таксама Венгрыю і Чэхаславакію з-пад гітлераўскага ярма.



Від на порт Канстанца.

За гады народнай улады Румынія з адсталай аграрнай краіны ператварылася ў край з магутнай сацыялістычнай прамысловасцю. Пабудаваны новыя галіны прамысловасці, якіх не было ў краіне, як машынабудаўнічая, хімічная, здабыча ўранавай руды і г. д. Пашырана і рэканструявана старая прамысловасць, асабліва дабыванне і перапрацоўка нафты. Па запасах нафты Румынія займае 2-ое месца ў Еўропе (1-ае — СССР). У 1938 годзе ў Румыніі дабывалася 6,6 міл. тон нафты, у 1955 — 10,6 міл. тон. Выплаўка чыгуна — у 1938 г. — 133 тыс. тон, у 1955 — 570 тыс. тон; сталі ў 1938 г. 284 тыс. тон, у 1955 — 766 тыс. тон.

Толькі на працягу 5-ці год рэалізацыі вялікага дзесяцігадовага (1951 — 1960) плана электрыфікацыі краіны пабудавана 20 новых электрастанцый, а вытворчасць электраэнергіі ў мільярдах кілават - гадзін узрасла з 1,1 у 1938 г. да 4,3 у 1955 г. Павялічылася колькасць сельскагаспадарчых і харчавых прадуктаў.



Найбольшы ў Румыніі нафтаперапрацоўчы завод № 10 ў Малдаве.

фота — ЦАФ

Вытворчасць машын у 1955 годзе ў параўнанні з 1938 г. павялічылася ў 8,3 разоў, прадукцыя электратэхнічнай прамысловасці ў 7,5 разоў. Пабудаваны новыя прамысловыя камбінаты, як хімічны камбінат імя Сталіна; на аснове двух невялікіх заводаў пабудован вялікі металургічны камбінат, ім. Георгіу-Дэж у Хунедааре і г. д.

Газазабеспячэнне гарадоў Беларусі

У Мінску разгарнуліся работы па газіфікацыі горада. Па Магілёўскім шасэ, па вуліцах Чырвонаармейскай, Берасцянскай, Свярдлова, праспекце імя Сталіна пачалася пракладка газавых сетак. У гэтым годзе іх будзе пракладзена 14 кіламетраў. У першую чаргу да газапровада Дашава — Мінск будуць падключаны раёны, дзе размешчаны аўтамабільны, трактарны, падшыпнікавы і іншыя заводы.

У Беларусі пачынаюцца таксама работы па забеспячэнню гарадоў рэспублікі звадкаваным газам. Закончана складанне праекта газаразлатачнай станцыі ў Брэсце. Спачатку газ ад яе атрымаюць 4 тысячы кватэр, а ў далейшым яшчэ 8 тысяч. Такія ж станцыі намечана пабудаваць у Віцебску, Гомелі, Магілёве. Акрамя таго, падрыхтаван праект падключэння Гомеля да газаправода, які праходзіць на тэрыторыі суседняй Украіны за 110 кіламетраў ад горада. Гэта дазволіць паскорыць газіфікацыю абласнога цэнтра.

Дзяржпланам БССР распрацоўваецца план забеспячэння гарадоў Беларусі газам на перыяд з 1959 па 1965 гады. У ім прадугледжваецца завоз звадкаванага газу балонамі ў гарады, размешчаныя паблізу ад базавых газанапаўняльных станцый.

(БЕЛТА)

Беларуская народная песня

Нараджэнне беларускай народнай песні зыходзіць да сівой мінуўшчыны, калі продкі беларусаў — славяне, былі яшчэ язычнікамі, абажалі прыроду і пакланяліся яе сілам, якія, паводле іхняга светапогляду, давалі жыццё зямлі і людзям.

Так, пакланенне Ярыле — богу вясновага сонца, Лёлі — багіні вясны, Марэне — багіні зімы — парадзілі першыя абрады веснавых, зімовых і летніх Купальскіх свят і песень, гульняў, карагодаў і скокаў. Прыняцце хрысціянства выклікала пераасэнсаванне язычаскіх абрадаў.

Першапачатковымі складальнікамі, выканаўцамі і распаўсюджвальнікамі беларускай народнай песеннай творчасці трэба лічыць вандроўных скамарохаў — музыкаў: лірнікаў, дудароў, валачобнікаў, якія вандравалі, «валачыліся» ад вёскі да вёскі, ад сяла да сяла, ад мястэчка да мястэчка. Яны былі сапраўднымі ўлюбенцамі народа, неадменнымі ўдзельнікамі святочных абрадаў. Духоўныя вершы, велікодныя, валачобныя, дударскія, калядныя і купальскія песні з сур'ёзным духоўным, а таксама і жартоўным зместам, гульні, танцы былі іхнім любімым рэпертуарам. Шмат такіх валачобных і дударскіх песень дайшло і да нашага часу. Дзейнасць скамарохаў — музыкаў была настолькі развітай і шырокай, што яны аб'ядноўваліся ў шматлікія цэхавыя арцелі.

Звяртаючыся да тэматыкі і жанру беларускай народнай песеннай творчасці, можна заўважыць, што іх багацце і разнастайнасць надзвычай шматгранны. Народны эпас — паданні, легенды, казкі і гістарычныя песні — апавядае нам пра вялікія справы народа, пра чыны волатаў і правадыроў. Гэта надзвычай яскравыя, гераічныя, валявыя старонкі народнай творчасці, якія заклікаюць на няспынную барацьбу, да здабывання сваёй «кветкі шчасця».

Сезонна - абрадавыя песні знаёмяць нас з старадаўнімі абрадамі.

Працоўныя песні адлюстроўваюць сезонныя работы (сенакосныя, жніўныя, дажыначныя і ільняныя), — своеасаблівыя звычаі і абрады, звязаныя з заканчэннем работ (талочныя, спарышовыя, узвялічальныя песні). Тры асноўныя матывы гучаць у іх: цяжар і непасільнасць паншчыны, вострая сатыра на паноў і памешчыкаў і гнеўны, адкрыты клік прыгнятальнікам.

Бытавыя песні — найбольш рознахарактэрны цыкл народнай творчасці. Тут маляўнічы калейдаскоп з'явішчаў, шматгранных пачуццяў, перажыванняў, душэўных настрояў і адчуванняў народа.

Характэрныя асаблівасці беларускага песеннага фальклору вынікаюць з гісторыі беларускага народа, геаграфічных умоў тэрыторыі, працы, жыцця і быту.

Музычная мова песень у аснове сваёй грунтуецца на жывых размоўных інтанацыях чалавека. Нягледзячы на развіццё мелодыкі, народ здолеў захаваць з даўных часоў і перанесці праз стагоддзі асноўныя элементы музычнай мовы. Асабліва паказальная ў гэтых адносінах лірычная песня, якая з'яўляецца цэнтральным жанрам беларускай народнай песеннай творчасці, ды і не толькі таму, што лірыка наогул надзвычай блізкая душы беларуса, але галоўным чынам таму, што ў лірычнай песні, дзякуючы дбайнаму адбору, традыцыйнасці сродкаў выражэння, тысячагадовай іх крышталізацыі і шліфоўцы, народная мудрасць і таленавітасць здолела стварыць такія дасканалыя ўзоры, перад якімі адступаюць на другараднае месца у музычных адносінах іншыя жанры і якія ў поўнай меры можна лічыць шэдэўрамі народнага мастацтва.

На музычную мову вялікі ўплыў зрабіла і практыка народнага выконвання, яго стыль, яго манера. Паводле сваёй натуры беларус стрыманы, сур'ёзны, адразу не выяўляецца, не шчодры на словы; з другога боку пад гэтым знешнім выглядам хаваецца глыбіня пачуццяў і перажыванняў, выключная ласкавасць, цеплыня, сардэчнасць.

Тое ж самае нам выяўляе і песня, дзе пад вонкавай лаканічнасцю сродкаў музычнага выяўлення лёгка заўважыць глыбокае пранікальнае пачуццё і шматграннасць душэўных настрояў. Дыяпазон іх велізарны і шырокі. Магчыма пяшчотная калыханка («Спі, сыночак, міленькі, галубочак сізенькі»); трапятлівасць першага дзявочага пачуцця («Ой, я маладая, усю ночаньку не спала, — міленькага з дарожанькі чакала»); цяжкія перажыванні трагічнай гібелі каханага («Усе дружкі з вайны вярнуліся, — Васіля майго няма»); маладзецкія выяўленні непакорлівасці і адвагі («Не баюся пана, войта, аканома); імкненне скінуць з сябе «долю — няўдашачку» («Эх, вазьму я няўдашачку пад праву руку, эх, ды кіну я няўдашачку ў быстру раку»); паслаць выклік памешчыку і пану («Бадай пана не хавалі, каб сабакі разарвалі»), распачаць з імі адкрытую барацьбу («Гэй, збірайся, хлопцы жвавыя, на расправы, на крывавыя»).

Характэрны і своеасаблівы паводле сваіх разнастайных настрояў і жартоўны жанр песеннасці. Ад пералівау тонкага гумару, афарбаванага ў

(Працяг на стар. 6)

У калектыве сіла

Болбш двух гадоў працуе сельскагаспадарчы гурток у вёсцы Чае Вулька ў Семятыцкім павеце, які налічвае 22 члены. За гэты кароткі час гурток дабіўся значных дасягненняў. Зараз ён адзін з лепшых у Беластоцкім ваяводстве.

Ужо на першым арганізацыйным сходзе гуртка паставілі дзве асноўныя для вёскі задачы: 1) узняццё на вышэйшы ўзровень жывёлагадоўлі, і 2) павышэнне прадукцыйнасці палёў. Задачы гэтыя сталі актыўна рэалізаваць. Перш за ўсё яны ўзяліся за ўгнойванне сенажацяў, падрыхтоўку кармавой базы — пасеялі пажніўныя культуры паплёны, а восенню калектыўна пабудавалі два сіласы.

Каб павысіць ураджай, члены гуртка выкарыстоўвалі сельскагаспадарчыя веды, якія атрымалі на спецыяльна арганізаваным курсе, на якім лекцыі чыталі аграномы з павета. Заларжылі яны 15 розных даследчых палеткаў. У сучасны момант сельскагаспадарчы гурток мае две сеялкі, конны вал, касілку і 6 жнярак і малацільны агрэгат.

На адным са сходаў гуртка Адам Мазур выступіў з прапановай, каб купіць грэмплярню і машыны для вырабу пустакоў, чарапіцы і цэглы. Сёння гэтымі машынамі члены сельгасгуртка робяць не толькі сабе патрэбныя матэрыялы, але і на продаж, за што маюць нядрэнны даход. Адной толькі дахаўчаркай яны не карыстаюцца, бо няма дзе купіць формы на дахоўку. У 1957 г. за 9 месяцаў свайго існавання сельскагаспадарчы гурток у Чае Вульцы выпрацаваў сабе 40 тысяч даходу.

Аднойчы, на зімовым сходзе старшыня гуртка сказаў: «Давайце, сябры, даб'емся таго, каб за 3—4 гады ў нашай вёсцы не было аніводнай саламянай страхі!» Усе падтрымалі думку старшыні. Сход пастанавіў таксама памагчы пабудаваць новыя дамы двум сваім членам. Пасля таго сяляне яшчэ больш ахвотна ўзяліся за работу.

Вёска Чае Вулька знаходзіцца непадалёку шасэ Бранск — Сямяцічы. Раней, у дажджлівае ці халоднае надвор'е вельмі дрэнна было чакаць аўтобуса, на прыпынку не было ніякай пачакальнай будкі. Члены сельгасгуртка пабудавалі пачакальню. Нядаўна гурток зладзіў заяву ў банк на пазыку 25 тыс. зл. Пазычаныя і ўласныя грошы члены сельгасгуртка выкарыстаюць на пабудову сушарні на цэглу і пакупку 250 формаў на дахоўку. Члены сельгасгуртка думаюць купіць яшчэ тартачныя пілкі і наладзіць трачаванне. Як бачым, сельгасгурток у Чае Вульцы за кароткі час дабіўся вялікіх поспехаў. Каб такіх гурткоў было як найбольш.

М. Х.

Торф—вельмы добрае паліва



Торф — вельмі добрае паліва. Ёсць гаспадыні, якія кажуць, што торф лепшы ад вугалю таму, што не так хутка гарыць у печы, а гаспадыня вольную хвіліну можа выкарыстаць, каб даглядзець жывёліну ў сваёй гаспадарцы.

Ужо не за гарамі зіма. Трэба выкарыстаць кожную хвіліну, каб падрыхтаваць на зіму апал. Там, дзе ёсць торф, трэба яго выкарыстоўваць.

На здымку вы бачыце, як трэба укладаць выкапаны торф для таго, каб хутка высах.

Ці ведаеш што...

...падарожжа на месяц пры сучасных транспартных сродках заняло б:

Пеша (5 км/гадзін) — 8 год 280 дзён.

Веласіпедам (30 км/гадзін) — 1 год 163 дні.

Аўтамабілем (100 км/гадз.) — 160 дзён.

Пасажырскім самалётам (800 км/гадз.) — 20 дзён.

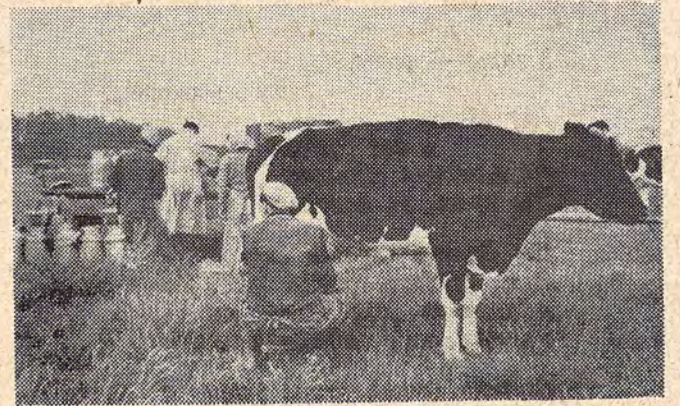
Спадарожнікам (28000 км/гадз.)—13 гадзін 43 мінуты.

...у голага слізняка, бліжэйшага пляменніка смоўжа, ёсць 30.000 зубоў — больш, чым у якой-небудзь другой жывёліны.

...за 70 год жыцця чалавек праводзіць 23 гады ў сне, 13 год у размове і 6 год за ядой.

...20 мільёнаў друкаваных выданняў на 160 мовах захоўваецца ў бібліятэцы імя Леніна ў Маскве; 220 кіламетраў — даўжыня кніжных паліц у яе сховішчах. Гэта самая вялікая бібліятэка ў свеце.

На пашы



ПГР Цацанова (Кашалінскае ваяводства), вядома ў цэлай краіне высокімі надоямі малака. У часе летняга выпасу кароў дояць на пашы, каб не мучыць быдла перагонам ў хлявы.

Фото — ЦАФ

Моладзь Бельшчыны павышае свой культурны ўзровень

Саюза Сялянскай Моладзі ў Бельскім павеце развівае ўсебаковую дзейнасць сярод моладзі. Павятовае Праўленне ССМ асобую ўвагу звяртае на выхаванне моладзі, на выхаванне суадносін паміж хлопцамі і дзяўчатамі. Вось таму на сходах і нарадах моцна падкрэсліваецца ўсё добрае ў працы гурткоў ССМ, усе праявы новага, лепшага. Адначасова кляймуецца грубасць, няветлівасць, п'янства, хуліганства.

Такі кірунак дзейнасці мае вялікі ўплыў на моладзь. Вось некалькі фактаў, якія сведчаць аб тым, што ў моладзі Бельскага павета адчуваецца культурны ўзрост, і трэба сказаць, у многіх выпадках, дзякуючы дзейнасці гурткоў ССМ.

Возьмем гурток ССМ у Кнарыдах, які ўзначальвае Янка Парфянюк. Там вялікая ўвага звяртаецца на пашырэнне сельскагаспадарчых ведаў, а таксама на культуру суадносін паміж моладдзю. Члены гуртка, якіх налічваецца 32 асобы, імкнуцца да таго, каб не было выпадкаў бойкі, каб моладзь не лаялася, каб яна выкінула са свайго слоўніка «нецэнзурныя» словы, каб была гасцінная і ветлівая.

Калі моладзь іншых вёсак бывае ў кнарыдскай моладзі на забаве, дык гасцям аказваецца асобае паважанне, праяўляецца асобая чуласць. І гэта вельмі паказальна, бо яшчэ мала ёсць такіх вёсак, адкуль госці не ўцякаюць пасля забавы з разбітымі насамі.

У Старой Вёсцы гуртком ССМ кіруе Янка Данікоўскі. Гэтаму гуртку найлепш ўдаецца праца ў двух кірунках, менавіта: прывучаюць моладзь да ашчаднасці і пашыраюць у яе зацікаўленасць друкам. На сходах там часта гаворыцца аб тым, што лёгкалумнае растрачванне

(Працяг на стар. 5)

БАРЫС НІКІЦЮК

Гайнаўскія забастоўкі

У часе I сусветнай вайны Гайнаўка з'яўлялася значным чыгуначным вузлом на шляху Варшава — Вільня і Беласток — Белавежа. Таму і нямецкія захопнікі лічылі гэтую тэрыторыю найбольш выгаднай для размяшчэння палявых тракаў і пастаяннага вывазу дрэва з пушчы — аднаго з буйнейшых лясоў Еўропы.

Сякера нямецкага акупанта знішчыла 18 тысяч гектараў самага прыгожага лесу. Было высубана 5 мільёнаў кубічных метраў дрэва. У пушчы не засталося ніводнага зубра, — зніклі ўсе да апошняга.

Побач 6-тракавай лесапільні развівалася новапабудаваная хімічная фабрыка і фабрыка нашатырнага спірту. Лесапільня, дзе працавала найбольш людзей, была вельмі прымітыўным заводам. Не было транспарцёраў, ніякіх забеспячэнняў. Адным словам, усё было разлічана на максімальны даход пры мінімальных капіталаўкладаннях, ніхто не клапаціўся аб лёсе таннай сілы.

Хутка эксплуатацыя і развіццё дрэваапрацоўчай прамысловасці ў Гайнаўцы магнітам прыцягвалі насельніцтва з многанаселеных мястэчак і вёсак. Зараз, пасля I сусветнай вайны гайнаўскім прадпрыемствам драўлянай прамысловасці авалодалі ўласнікі - спекулянты англійскай фірмы «Цэнтуры».

Фірма гэтая панавала ўсяго некалькі год, аднак вынікі яе панавання аказаліся трагічнымі для пушчы. У тым часе надта слаба яшчэ развіваўся рабочы рух, не было палітычнага дзеяча, які б сарганізаваў рабочых і паказаў ідэйна - палітычны напрамак барацьбы з эксплуататарамі. З часам, аднак, рабочыя выказваюць штораз больш сваю незадаволенасць існуючым буржуазным ладам, прабуджаецца класавая свядомасць. Рабочыя імкнуцца выкарыстаць арганізаваныя формы барацьбы. Доказам этага з'яўляецца факт, што ў 1923 годзе намагаюцца сарганізаваць Класавы Саюз рабочых драўлянай прамысловасці. Аднак справа не была такой лёгкай. Адміністрацыя прадпрыемства і пілсудчыкоўскія адскочкі ўсімі сіламі хацелі разбіць іх планы. Яны добра ведалі, што арганізаванне рабочага калектыву і шчыльнае аб'еднанне ў радах арганізацыі з'яўляецца вельмі небяспечным для прадпрыемцаў драўлянай прамысловасці, як і наогул для буржуазнай дзяржавы.

Аднак жа, не звяртаючы ўвагі на цяжкасці і перашкоды, рабочыя прыступаюць да арганізавання форм эканамічнай барацьбы (забастоўкі, дэманстрацыі) за паляпшэнне матэрыяльна - бытовых умоў.

У 1924 годзе на лесапільні арганізуецца новая палітычная сіла, арганізатар і ініцыятар форм палітычнай барацьбы з буржуазіяй — ячэйка КПЗБ, на чале якой стаіць разумны, энергічны і здольны дзеяч Нестар Ляпчук. Пачаткова арганізацыя налічвае ўсяго 6 асоб: Стоцкі, Якуб Сакоўскі, Язэп Ляшчынскі, Андрэй Несцярук і Лявон Ляпчук.

Ячэйка арганізуе нелегальныя сходы, распаўсюджвае нелегальную літаратуру, арганізуе забастоўкі, надаючы ім палітычны характар. Пад кіраўніцтвам партыі выраслі і гартаваліся партыйныя і маладзёжныя кадры.

У студзені 1928 года пасля ліквідавання Гарадскога Камітэта Грамады ў Гайнаўцы адбыліся масавыя арыштаванні, пашырылася правакацыя.

У гэты перыяд КПЗБ-оўцам было надта цяжка дзейнічаць. Аднак белы тэрор не спыніў працы камуністаў — яны працавалі з падвоенай сілай: праводзілі шырокую агітацыйна - арганізатарскую дзейнасць у выбарчай кампаніі ў буржуазны парламент 1930 г. Камуністы перамагалі, але не абыйшлося і без правалаў. Паліцыя насылала правакатараў, якія пранікалі ў рады партыі і дзейнічалі на шкоду рабочым. У выніку правалаў партыя траціла найлепшых актывістаў і дзеячоў, што паралізавала яе палітычную працу сярод мас.

Так было і з таварышамі на лесапільні, паміж якіх пранік пранырлівы агент двойкі — Герман. Выдаў ён у рукі «Дэфы» амаль усіх членаў арганізацыі. У 1931 г. паліцыя арыштавала, а пасля доўгіх допытаў і катаванняў пасадзіла ў турму Нестара Ляпчука — на 6 год, Ляшчынскага, Стоцкага і Сакоўскага на 5 год і Лявона Ляпчука на 4 гады. Стоцкаму пашанцавала ўцячы з «Дэфы», ён уцякае ў Савецкі Саюз. Несцяруку ўдалося пазбегнуць турмы. Ён увесь час падазраваў Германа, перасцерагаў таварышаў і сам з ім не сустракаўся. Відаць такім парадкам правакатар не паспеў уключыць яго ў спісак. Міма сваіх стаpанняў паліцыя не здолела цалкам ліквідаваць, нават устрымаць развіццё камуністычнай плыні на лесапільным заводзе. Ячэйка КПЗБ гуртуе штораз больш рабочых КПЗБ-оўцы праводзяць палітычную дзейнасць у Таварыстве рабочых універсітэтаў і сярод моладзі, якой вельмі многа працавала на лесапільным.

Вылучаюцца новыя КПЗБ-оўскія дзеячы: Адам Бялэк, Леанард Міхалоўскі, Станевіч. Пасля ліквідавання лесапільных прадпрыемстваў ў Белавежы, рабочыя гэтых прадпрыемстваў пераходзяць на працу ў Гайнаўскае лесапільнае прадпрыемства. Прыбываюць новыя камуністычныя дзеячы: Антон Турык, Максім Скарук, Карунас. КПЗБ-оўцы настойліва працавалі над утварэннем аднолітай платформы дзеяння з арганізацыяй ППС, якая таксама дзейнічала на лесапільні. Аднак справа аказалася не лёгкай. Трэба было пераадолець усе

З пабыўкі нашых настаўнікаў у БССР

МЕСЯЦ У МІНСКУ

8 ліпеня 1958 года група настаўнікаў беларускай мовы з Беласточчыны выехала на месячны курс павышэння кваліфікацыі ў Мінск. Курс быў сарганізаваны на падставе ўмовы аб асветным абмене паміж БССР і Польшчай.

Мы звярнуліся з просьбай да ўдзельніцы гэтага курса Е. М Іванкевіч, настаўніцы бел. мовы ў Агульнаадукацыйным ліцэі ў Бельску, каб яна падзялілася з нашымі чытачамі сваімі ўражаннямі аб прабыванні ў Мінску.

Першы выезд заграніцу заўсёды хвалюе. І таму група беларускіх настаўнікаў з Беласточчыны ў ліку 15 чалавек, якая ехала 8 ліпеня г. г. у Мінск на месячны курс павышэння кваліфікацыі, была ў асабліва ўрачыстым настроі. Мігнулі даўно пагранічныя чырвонабелыя і чырвоназялёныя слупы, і ўсе заглядзеліся ў вокны вагонаў.

Беларускія краявіды прывароквалі наш позарк. Шыр палеткаў, новыя калгасныя пабудовы — цагляныя фермы, дамы, сіласныя вежы сваёй навізной прыемна цешылі наша вока, прывычаенае да вузкіх палосак і межаў Беласточчыны.

Мінск сустрэў нас сардэчна і цёпла. Прывітальны абед у дырэктара Педагагічнага Інстытута імя М. Горкага, добразычлівыя словы нашых савецкіх сяброў

Камфартабельныя нумары гасцініцы «Беларусь» сталі нашым памяшканнем на цэлы месяц. Багаты стол і далікатная абслуга ў рэстаране. Аднак нас клікала прыгажосць сталіцы, яе шырокі, сямікіламетравай даўжыні праспект імя Сталіна і пах ліпавага квецця ў скверы Янкі Купалы. Кожную вольную хвіліну мы праводзілі ў знаёмстве з горадам. Свабоднага часу было вельмі мала, а дні беглі хутка. Зрабіць трэба было вельмі многа. Апрача лекцый па беларускай мове, літаратуры і методыцы выкладання нам арганізавалі лекцыі народнага беларускага танца і песні. «Зорка-Венера», «Ох і сеяла Ульяніца лянок»..., у новым укладзе «Лявоніха» і «Крыжачок — усё цікавіла нашых настаўнікаў і ўсяму яны хацелі навучыцца.

Потым, у папалудні, наведвалі прамысловыя прадпрыемствы горада: аўтамабільны і трактарны заводы. Хадзілі ў музей Айчыннай вайны і Мастацкі музей. Наведалі зялёны домік ля парка — музей Першага з'езду РСДРП.

Прышоў дзень паветранага флота СССР і нашы настаўнікі не толькі пазнаёміліся з савецкімі лётчыкамі і новымі тыпамі самалётаў, але і зрабілі пералёты над Мінскам.

Вечарам мы гурбой ішлі ў кінотэатры і тэатры Мінска. У тым часе ў Мінску гасцявалі Варонежскі народны хор і Вінніцкі драматычны тэатр. Мы захапляліся высокім выканаўчым майстэрствам рускіх і ўкраінскіх спевакоў і актораў.

Знаёмства наша з Беларуссю не агранічалася толькі адным Мінскам. Нам арганізавалі паездку па Рэспубліцы.

І вось стужка шашы нікне ў шатры прыдарожных дрэў, ўзнімаецца на пагоркі, і неабсяжная шыр хвалюючых жытаў і пшаніц, абцінаецца на гарызонце зубчастымі сценамі лесу. Краявіды, мілыя сэрцу, выклікаюць жаданне спяваць. Маладыя настаўніцы пачынаюць з нашай любімай беластоцкай «Люблю я край, старонку гэту»...



Настаўнікі з Беласточчыны перад гасцініцай «Беларусь» у Мінску.

Вязынка. Малая хата з драніцавай страхой прыціхла ў зелені саду. Пад вокнамі цвітуць вяргіні і шапоча куст цёмналістага бэзу. Тут, пад гэтай страхой, пад нізкай закопчанай столлю, у хаце са старадаўняй печчу прышоў на свет вялікі наш пясняр Янка Купала. Уладыслава Францаўна, яго жонка, паказвае нам асабістыя рэчы паэта, яго бацькоў і радні. Потым у гаі за Вязынкай — пачастунак. Такі звыклы, на хуткую руку, але ад шчырага сэрца...

Ізноў Мінск. Музей Янкі Купалы. У агародзе шумяць густыя ліпы. Супрацоўнікі музея знаёмяць нас з рукапісамі паэта, першымі выданнямі яго твораў. У вітрыне тужурка Купалы і палка, з якой ён блукаў па гарадах і сёлах Беларусі.

Дом Саюза пісьменнікаў Беларусі. Сустрэча з пісьменнікамі. Выступіў Максім Танк з пажаданнямі для нас паспяховай працы на ніве асветы роднай Беласточчыны, а потым прачытаў свае новыя вершы. Чытаў вершы Бачыла. Выступалі крытыкі, пісьменнікі празаікі.

Мы ж, у слове падзякі, пажадалі нашым пісьменнікам новых поспехаў у іх творчай працы.

Месяц нашага побыту ў сталіцы Беларусі набліжаецца к канцу. Кожнаму з нас хочацца пабыць яшчэ ў Мінску, паехаць у Маскву і Навагрудак, наведаць возера Нарач. Аднак ужо развітанні. Развітальны вечар.

Так многа хацелася сказаць слоў падзякі на-



Вязынка. Дом, дзе нарадзіўся Я. Купала. Уладыслава Францаўна Луцэвіч (жонка Я. Купалы) гутарыць з настаўнікамі з Беласточчыны.

шым савецкім таварышам, але словы не вязаліся... Можа цяпер, карыстаючыся старонкамі «Нівы», ад імя ўсёй нашай групы злажу шчырую падзяку дырэктару Інстытута, усяму выкладчыцкаму калектыву, пісьменнікам і пісьменніцам Беларусі, дарагой цёці Уладзі і нашаму праваднiку і апекуну дацэнту Міхасю Сямёнавічу Цэдрыку які меў столькі турбот з намі.

Е. М. ІВАНКЕВІЧ
Настаўніца беларускай мовы
Агульнаадукацыйнага Ліцэя ў Бельску

Моладзь Бельшчыны павышае свой культурны ўзровень

(Працяг са стар. 4)
грошай сведчыць аб нізкай культуры чалавека, аб нізкай культуры асабістых выдаткаў. Такая прапаганда дапамагла таму, што ўжо восем членаў гуртка складае грошы на ПКО.

Не меншая ўвага звяртаецца на падпіску газет, а перш за ўсё на «Зажэвё» і «Ніву».

У Локніцы старшынёю гуртка ССМ з'яўляецца Люба Кучынская. Гэта амаль што жаночы гурток, бо на 20 членаў гуртка толькі 2 хлопцы.

Люба Кучынская працуе бібліятэкаршай пры Прэзідыуме Грамадскай Рады ў Пасынках. Яна шмат намаганняў прыкладае, каб усім членам гуртка прывіць любоў да кніжкі, любоў да чытання. З гэтай мэтай члены ССМ абмяркоўваюць усімі прачытаныя кнігі. Ужо адбылася дыскусія над кніжкаю М. Астроўскага «Як гартавалася сталь».

У сучасны момант усе гурткі ССМ рыхтуюцца да свята маладосці, якое адбудзецца ў верасні ў Беластоку. З Бельскага павета ў Беласток паедзе каля 330 чалавек.

Многія гурткі будуць мець магчымасць выступіць са сваёю самадзейнасцю. Найбольшы поспех, па меркаванню Павятовага праўлення ССМ, будуць мець самадзейнікі з Дубяжына, якія маюць моцны вясковы маладзёжны хор.

(мх)

перашкоды і цяжкасці, створаныя правымі дзеячамі. З часам, у выніку няўхільнасці і шырокага развіцця агітацыі, КПЗБ-оўцы выпрацавалі здаровую палітычную свядомасць сярод рабочых. У радах ППС пачалі гуртавацца людзі левых поглядаў.

З 1928 па 1930 год наступае працэс асаблівай радыкалізацыі гэтай партыі. У гэты час былі выключаны з радоў ППС нацыяналістычна - правыя дружыннікі — Сокал і Міхаляк, якія ўдзельнічалі ў крывавай расправе з дэлегатамі «Грамады», якая адбылася ў Старым Беразове. Кіраўніцтва ў партыі бяруць левыя дзеячы. Пасля 30-тых гадоў паміж камуністамі і ППС-аўцамі развіваецца яшчэ больш шчыльная узаемадзейнасць, аднак да суцэльнага, чыстага адзінства не дайшло, таму, што ўвесь час кіруючую ролю левых пераймалі правыя элементы ППС, а часта і былыя агенты паліцыі, як Пасяк — член праўлення ячэйкі ППС на лесапільні. Буржуазія, баючыся вынікаў інфляцыі, разгарнула атаку на ўсё, што ўдалося заваяваць рабочым. У 1932 г. дырэкцыя лясной управы ў Белавежы аб'яўляе пастанову аб памяншэнні рабочым зарплаты на 25 прац. Пагаршэнне становішча рабочага класа, бескампрамісныя спробы фашызацыі жыцця разбудзілі ў рабочым калектыве рэвалюцыйныя імкненні.

Студзень 1932 года. Пасля трохмесячнага беспрацоўя рабочыя ізноў паступаюць на працу. Знясіленыя, змардаваныя ўсё ж такі не згадзіліся на прыняццё пастановы дырэкцыі. У тым самым дні, калі даведаліся рабочыя аб зніжэнні зарплаты, з'явіліся лістоўкі заклікаючыя рабочых арганізаваць забастоўкі.

Пачуўся, доўгі, непрарываны фабрычны гудок. Праз некалькі мінут павільёны былі ўжо пустымі. Дарэмна кідаліся і пагражалі майстры, ахвярныя слугі ЗЗЗ-та, Стралкоў, ББВ-уэра. Забастоўка была прадумана і добра сарганізавана. Рабочыя зачынілі брамы і паставілі варту. На завадской пляцоўцы адбываецца мітынг. Нясуцца воклічы. На пад'ём выходзіць сакратар Класавага Саюза Ян Пастэр. Ён гаворыць коратка, але зразумела. Рабочыя аднагалосна пастанавілі — забастоўка, аж да перамогі. Выбралі забастовачны камітэт.

— Чаго ж вам трэба? — спытаў дырэктар. — Уводзіце разлад, разбіваеце арганізацыю працы, падбухторваеце рабочых.

— Не хочам многа, — спакойна, але настойліва прамовіў адзін з членаў камітэта. — Пану дырэктару добра вядома, што мы прадстаўнікі рабочага калектыву. Працуем цяжка. На якой аснове памяншаеце нам зарплату? Дамагаемся адклікаць пастанову.

— Не, вашых патрабаванняў я не прымаю. Забастоўка не прынясе вам ніякай карысці.

— Гэта ваша апошняе слова?

— Так. Можаце аб гэтым сказаць рабочым, — флегматычна і нядбайна сказаў Левандоўскі, затым адвярнуўся да акна. У той жа момант скрыпнылі дзверы, і на парозе, нават не пастукаўшы ў дзверы, стаў камендант паліцыі.

— У вас, пане дырэктар, я чуў, ёсць нейкія дэлегаты, што падбухторваюць рабочых? — спытаў адразу з дзвярэй.

— А, пан камендант, вельмі рады вашаму візіту, — ажывіўся дырэктар. — Паможа пан растлумачыць вось гэтым прадстаўнікам, што за арганізаванне забастовак турмой пахне.

— Не страшыце нас. Мы прышлі з дырэктарам размаўляць, а не з камендантам паліцыі.

— Магу з вамі ў іншым месцы паразмаўляць,— камендант. — Раю спыніць забастоўку. Усіх, хто парушае публічны спакой, падбухторшчыкаў, мы арыштоўваем і садзім у турму. Месца ў нас дастаткова. Зразумела?

— Яшчэ раз заяўляем, што мы прышлі размаўляць з дырэктарам. Пан камендант павінен зразумець, што тут не следства і нічым нас не напалохаеце.

Дэлегаты вышлі з памяшкання дырэктара. На пляцу, сярод рабочых стаіць Адам Бялэк. Ён вядзе жывую размову з таварышамі працы. Спрытна, па-маладзецку ўскочыў на зложаныя штаблі дошак — вырас над хвалюючымся натоўпам. Глядзеў яснымі вачыма і маўчаў.

— Цішэй, цішэй! Дайце слова Бялку, — прайшло па натоўпе. Людзі наблізіліся да прамоўцы.

— Ведаем ужо адказ дырэктара, — распачаў цвёрда Бялэк.

— Сабакі! — гукнуў хтосьці.

— Дырэкцыя заявіла: ніякіх уступак. Пагразілі нават рэдуцыраваннем і памяншэннем зарплаты. Некаторыя з нас, даведаўшыся аб становішчы дырэкцыі, выступаюць з радоў бастуючых. Не хочуць таксама кіраваць далей забастоўкай некаторыя члены ППС. Усё гэта на руку дырэкцыі і паліцыі. Але сёння нельга спыняць забастоўку. Петыцыямі і просьбамі з буржуазіяй не наваюеш. Наш сённяшні лозунг: давесці забастоўку да канца, аж да перамогі. У згуртаванасці сіла!

На пляц увайшла паліцыя. Бялэк саскочыў з узвышша і схаваўся сярод рабочых. Над пляцам хваляй магутных галасоў нясліся крыкі: Забастоўка! Няхай жыве забастоўка!

Забастоўка працягвалася ўжо некалькі тыдняў, але заканчэння яшчэ не прадбачылася, усё яшчэ не было ніякіх рэзультатаў. Камуністы ўвесь час распаўсюджвалі лістоўкі, заклікаючы рабочых няўхільна трываць да канца. Праводзілі паасобную агітацыю сярод рабочых, выяўляючы плёткі і ашуканствы, рассейваныя пілсудчыкоўскай рэакцыяй.

(Працяг будзе)

Прырода і атамныя выбухі

У атмасферы Зямлі ў вялікіх маштабах няспынна адбываюцца розныя фізічныя працэсы: перамяшчэнне масы паветра, выпарэнне і кандэнсацыя велізарных колькасцей вады, абмен цеплынёй паміж зямной паверхняй і атмасферай. У гэтых з'явах прымаюць удзел вялікія колькасці энергіі і масы рэчыва. Так, напрыклад, пры ўтварэнні і развіцці некалькіх кучавых воблакаў сярэдняга памеру, якія звычайна наглядаюцца ў другой палавіне летняга дня, на працягу адной гадзіны выдаткоўваецца столькі энергіі, колькі можа выпрацаваць за суткі гіганцкая Куйбышаўская гідраэлектрастанцыя. Расход энергіі пры ўзнікненні ў атмасферы ветру, які дуе з хуткасцю 20 метраў у секунду на працягу трох - чатырох гадзін, роўны цеплыні спальвання каля 100 тысяч тон каменнага вугалю.

Асноўнай крыніцай энергіі, якая паступае ў атмасферу, з'яўляецца Сонца. За дзень яно ў сярэднім пасылае на адзін квадратны кілометр паверхні Зямлі энергію, дастатковую для вырабу каля паўмільёна кілават - гадзін электраэнергіі. Энергія сонечных праменняў стварае цыклоны-віхры велізарных памераў, якія перамяшчаюцца з вялікай хуткасцю. За кошт сонечнай энергіі на зямным шары кожную секунду ўспыхвае каля 100 маланак. Фарміраванне надвор'я і клімату, як відаць, непарыўна звязана з дзейнасцю Сонца. Калі парушаецца нармальная дзейнасць Сонца, на яго паверхні адбываюцца выбухі і ўзнікаюць цёмныя плямы, — рэзка змяняецца надвор'е, на Зямлі ўтвараюцца штормы, буры, паводкі, узмацняюцца навальніцы.

Вывучэнне ўплыву вялікіх выбухаў у ліку іншых пытанняў ставіць і пытанне аб іх уплыве на надвор'е і клімат. Атамныя і тэрмаядзерныя выбухі выдаюць у атмасферу Зямлі велізарныя запасы энергіі. У атмасферы рэалізуецца амаль уся энергія выбухаў. Вось чаму досыць шырока распаўсюджана думка аб значным уплыве выбухаў на змяненне надвор'я і клімату.

Пры выбуху «нармальнай» атамнай бомбы, па сваёй разбуральнай сіле роўнай выбуху 20.000 тон моцнавыбуховага рэчыва — тратылу, выдзяляецца каля 20 мільярдаў кілакалорый цеплыні. За кошт гэтай энергіі можна нагрэць ад нуля градусаў да кіпення 200 тысяч тон вады. Выбух вялікай вадароднай бомбы суправаджаецца выдзяленнем энергіі ў 1.000 разоў большым, чым пры «нармальным» атамным выбуху.

Якія ж з'явы ў атмасферы могуць узнікнуць за кошт паступленняў такіх колькасцей энергіі выбухаў? Энергія светавога выпрамянення выбуху і большая частка энергіі ўдарнай хвалі затрачваецца на награванне паветра і паверхні Зямлі ў раёне выбухаў. Гэтая цеплавая энергія распаўсюджваецца на вялікія аб'ёмы паветраных мас.

Пры выбуху ў паветры ўтвараецца «вогненны шар» які складаецца з гарачага паветра і прадуктаў самага выбуху. Ён падымаецца ўверх і стварае ў атмасферы магутны ўзыходзячы паток паветра, у які ўцягваюцца масы акаляючага паветра і гарачай вадзяной пары. Пры ахаладжэнні на некаторай вышыні пара кандэнсуецца і ўтварае характэрнае па свайму выгляду грыбападобнае воблака. Працэс утварэння такога воблака нагадвае развіццё звычайнага кучавога воблака, паскоранае ў некалькі разоў. Так, пры атамным выбуху ўтвараецца невялікае кучавое воблака, пры вадародным выбуху — ліўневае воблака, з якога выпадаюць ападкі ў зоне некалькіх кіламетраў. У адрозненне ад натуральных дажджавых воблакаў, якія могуць развівацца за кошт энергіі акружаючых воблакаў, узыходных патокаў паветра і энергіі кандэнсацыі вадзяной пары ўнутры самога воблака, утвораныя пры выбухах воблакі не развіваюцца, а рассейваюцца і знікаюць. Як відаць, дзеянне ядзерных выбухаў на атмасферу не выклікае істотных змен воблачнасці.

У атмасферы адбываецца ўтварэнне цыклонаў — велізарных віхраў радыусам у сотні і нават тысячы кіламетраў. Пры праходжанні цыклонаў пераважае воблачнае надвор'е з ападкамі. Выпадзенне ападкаў суправаджаецца выдзяленнем у атмасферы вялікай колькасці энергіі ў выглядзе цеплаты. Параўноўваючы энергію цыклонаў з энергіяй, выдзяляемай ядзернымі выбухамі, мы бачым, што энергіі самага магутнага вадароднага выбуху недастаткова для стварэння нават невялікага цыклону. Ядзерныя выбухі не могуць выклікаць развіцця маланкавых з'яў у атмасферы і штормаў. Пры звычайнай маланцы сярэдняй сілы выдзяляецца энергіі ў 10—15 разоў больш, чым пры выбуху вадароднай бомбы, а энергія аднаго шторму роўназначна адначасоваму выбуху сотні тысяч вадародных бомб.

Можна лічыць устаноўленым, што істотных прамых уплываў на надвор'е ў выглядзе змянення тэмпературы, утварэння працяглай воблачнасці або ўзнікнення цыклонаў і маланак у атмасферы атамныя і вадародныя выбухі ствараць не могуць. Але, акрамя прамых уздзеянняў на надвор'е, магчыма ўскоснае праяўленне выбухаў на атмасферныя з'явы.

(Заканчэнне ў наступным нумары).

Вучыся ўмеру добрым манерам

Час, слова, настрой

Добры тон патрабуе ўмення берагчы і свой і чужы час: своечасова прыходзіць на сходы, пасяджэнні, лекцыі, у тэатры, кіно, госці, на спатканне або проста дамоў на абед.

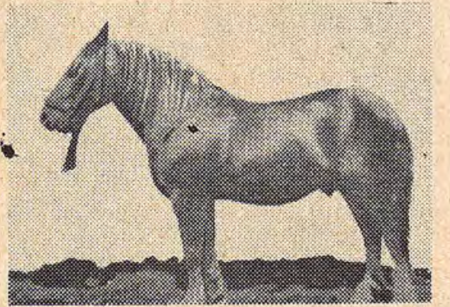
У выхаванага чалавека ўвайшло ў звычку прытрымлівацца правіла: ніколі не даваць слова без цвёрдай упэўненасці, што зможаш стрымаць яго.

Быць выхаваным, значыць умець валодаць сваім настроем, не паддавацца імгненнаму раздражненню. Асабліва гэта патрэбна тым, каму па характары работы даводзіцца сістэматычна мець справу з людзьмі — кіраўніку вытворчага калектыву або ўстановы, прадаўцу магазіна, кандуктару трамвая, аўтобуса, праваднiку поезда, афіцыянту і інш. Якімі цяжкімі ні былі б нашы перажыванні, якія клопаты ні прыгняталі б вас, якім дрэнным ні быў бы ваш настрой, — усё гэта не павінна адбівацца на вашай рабоце, на вашых адносінах да людзей.

Парады гаспадарам

Тыпы коней

Нашы чытачы з Дуброўшчыны і Сакольшчыны ў сваіх пісьмах у рэдакцыю неаднаразова прасілі расказаць ім аб сакольскай пародзе коней. У гэтых аколіцах асабліва развіта конегадоўля.



Сакольскі тып каня.

Конь сакольскага тыпу выступае на тэрыторыі Сакольскага і Дуброўскага паветаў. Выгадавалі яго праз скрыжаванне мясцовага каня з халаднакроўнымі расамі.



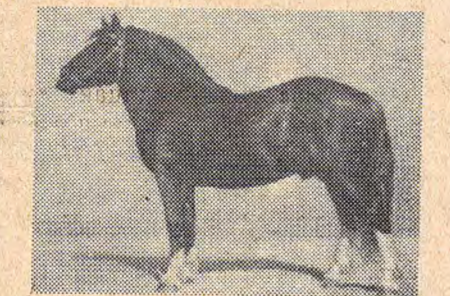
Шэры жарабец арабскай пароды.

Сакольскі конь мае сярэдні рост, моцны, шырокі, на кароткіх нагах і, як на халаднакроўнага мяшанца, даволі сухі і рухлівы. Ад халаднакроўнай пароды конь гэты ўзяў многа добрых крытэрыяў — асабліва па масіўнасці цела, сіле, таўшчыні скуры і спакойным тэмпераменце. Ад мясцовага каня конь гэты узяў добрае здароўе і вытрымлівасць. Рост сакольскага каня 150—160 см, вага — 500 да 700 кг. Масць розная — каштанаваты, дарэшаваты з адценкамі гнядога, кары, а нават і сівы.

Сакольскі конь прыгодны да работы ў гаспадарцы, а таксама і да гарадскога транспарту. Гэтыя коні купляюць для гадоўлі ў іншыя раёны Польшчы, а таксама і на экспарт за граніцу.

Ні адзін павет не гадуе столькі коней на продаж, колькі Сакольскі і Дуброўскі паветы.

інж. ВІТАЛІ МІРОН



Буры жарабе: ардэнскай пароды.

Куток гаспадыні

Пернік мядовы

Вазьміце адно яйка, паўшклянкі цукру і разатрыце. Дабаўце мёд, карыцу і гваздзіку ў парашках, соду. Усё перамяшайце, усыпце муку і мяшайце цеста на працягу 5 — 10 мінут. Каб цеста для перніка атрымалася цёмнае, вазьміце 1—2 кавалачкі цукру, перапаліце на патэльні, дабаўце 2 лыжкі вады, ускіпяціце і пакладзіце ў цеста разам з мёдам. Цеста выкласці на патэльню, змазаную маслам і пасыпаную мукой, пасыпаць рубленым міндалем або арэхамі і паставіць и духоўку або печку на 15 — 20 мінут. Гатовы пернік астудзіць, нарэзаць і пакласці на блюда.

На 2 шклянкі мукі — паўшклянкі цукру, 150 грам мёду, 1 яйка, паўчайнай лыжкі соды, 50 грам міндалю або арэхаў, карыцы і гваздзікі — па густу.

*

Дробныя кавалачкі мыла, якія астаюцца, складайце ў бутэльку з гатаванай вадо. Атрыманае такім чынам рэдкае мыла можна ўжываць для мыцця пасуды. Калі ў такое рэдкае мыла ўліць некалькі кропель нашатырнага спірту і ўзбаўтаць, яго можна ўжываць і для мыцця бялізны.

*

Пах рыбы знікае, калі ў кіпячую ваду дадаць крыху воцату ці працерці каструлю мочаным у воцаце кавалкам тканіны.

Беларуская народная песня

(Працяг са стар. 3)

мяккія элегічныя тоны («Хлопец па дзяўчыне сем гадоў сох»), праз дабрадушны жарт («Жана мужыка ды пацешыла, павяла ў сад ды завешыла»), да бічуючай сатыры, накіраванай супроць прыгнятальнікаў («Наш пан — баран, наша пані — авечая»).

Танцавальныя песні і народныя танцы паказваюць, на што здольна натура беларуса, калі ён загарыцца якім-небудзь жаданнем.

Нястрымная вясёласць, запал, так бы і кружыўся без канца (танец «Крыжачок»), а то і зусім закруціўся б у віхры мяцеліцы (танец «Мяцеліца»). Цікава, што агонь тэмпераменту, калі ён ужо загарэўся, дык гарыць увесь час зоркім полымем. Усе скокі («Юрачка», «Мікіта», «Лявоніха», «Шастак», «Талака» ды іншыя) арыгінальныя сваёю нястрымлівасцю, імклівасцю, нейкім сваеасаблівым «perpetum mobile».

Перад вачыма мільгае пара за парай, фігура за фігурай, усё кружыцца, іскрыцца, пераліваецца фарбамі цудоўнай беларускай вопраткі, іх яркай расфарбоўкай (андаракі, паясы, гарсэты); ужо зрок стаміўся, а танец працягваўся з неаслабнай імклівасцю і імпэтам.

Здзіўляе ў характары беларуса і яго вострая назіральнасць, умеласць «схапіць» найдрабнейшыя факты навакольнай рэчаіснасці. Гэтую асаблівасць ён перанёс і ў сваю песенную творчасць. У тэкстах песень з асаблівай нагляднасцю выяўляецца рыса рэалістычнага апісання фактаў і з'явішчаў:

«А сонейка за бор, за бор,
А цялякі няпоены,
Нашы хаты далёкія,
А пераходы глыбокія.
У нас кароўкі нядоены,
А малы дзеткі някормлены».

Іх можна сустрэць на кожным кроку ва ўсіх жанрах песень.

Замілаванне да сваёй прыроды ідзе ў беларусаў яшчэ ад старадаўніх анімістычных поглядаў. Ён застаўся нязменным у гэтым замілаванні і да гэтага часу, ён прызвычаіўся звяртацца да яго са сваім горам і радасцю: «Ой, ты, рэчанька глыбокая, прыхаджу к табе з таской», «Дубровачка зялёная, пусці начаваць». З прыроды вусна - паэтычная творчасць народа брала вобразы — сімвалы, якія паслужылі сродкамі абагульняючых параўнанняў для жыцця, працы і быту чалавека: «Зялёны дубочак на ель пахіліўся, малады малойчык без долі ўрадзіўся», «Кукавала зязюленька на страсе, плакала дзяўчынанька па касе». Некаторыя песні выяўляюць сапраўдныя дыяменты паэтычнасці такіх сімвалічных, вобразных параўнанняў:

«У мяне айцец — сіняе мора,
У мяне мамка — сырая зямля,
Брацейка — салавеечка.
Сястрыца — шэрая зязюля».

Вобразы - сімвалы паклалі свой адбітак як на сродках музычнага выражэння, якое стварыла свае музычныя вобразы — сімвалы, так і на агульным характары, эмацыянальнай афарбоўцы напеваў. Дубровы, лясы, бары, шырокія рэкі, амаль заўсёды маюць у песнях эпічны, спакойна - стрыманы і некалькі суровы настрой. Вобразы арла, сокала, дуба, хвоі адзначаюцца валявым, насычаным характарам. Такія вобразы, як каліна, вярба, зязюля, перапёлка, заўсёды маюць мяккае, пяшчотнае элегічнае адценне. Тэкст і музыка песень, такім чынам, арганічна звязаны паміж сабою і ўзаемна ўплываюць адно на другое.

М. Ш.

У Вульцы Нурэцкай

У сельскагаспадарчым кааператыве ў Вульцы Нурэцкай калектыўна працуе 18 сем'яў. У іх дружна выконваюцца ўсе працы. Кааператыўнікі ўжо ўбралі са сваіх палёў усё збожжа. Зараз рыхтуюць глебу пад пасеў жыта, а таксама прыступілі да малацьбы.

ССМ у Аляксіне

У вёсцы Аляксін (Бельскі павет) ёсць гурток Саюза Сялянскай моладзі, які ўзначальвае Янка Кіндэуш. Гурток гэты часта арганізуе забавы, даход з якіх будзе выкарыстан на выезд маладзёжнай дэлегацыі з Аляксіна на Свята маладосці ў Беласток. Гурток перадказаў нават 200 зл. на гэтую самую справу для Паветовага Праўлення ССМ у Бельску.

Прэзідыум ГРН не кантралюе працы солтысаў

Грамада Дзяткавічы даволі вялікая. У яе склад уваходзіць 14 вёсак. Каб добра выконваліся сялянамі ўсе пастановы нашага ўрада, неабходна, каб солтысы добра выконвалі свае абавязкі. А каб солтыс добра працаваў, неабходны кантроль з боку Прэзідыума ГРН. Нажаль, Прэзідыум ГРН не цікавіцца працай солтысаў. Вось таму дрэнна выконваюцца сялянамі абавязковыя пастаўкі мяса, дрэнна выплачваюцца падатак і страхоўка, дрэнна рэалізуюцца пастановы Павятовай Рады Нарадовай.

За многа п'юць гарэлкі

Так ўжо прынята ў нашым жыцці, што гарэлка ўсюды ўжываецца: калі родзіцца і калі ўмірае чалавек, і на вяселлі, і на хрэсьбінах яна неабходна. Неабходна і тады, калі спатыкаем мы дарагога госця.

Не было б нічога дрэннага, каб людзі разумна яе пілі.

Але вось у вёсцы Жырабічы, напрыклад, кожны месяц сяляне выпіваюць гарэлкі на 8—9 тысяч зл. Некаторыя больш грошай выдаюць на гарэлку, чым на адзежу і абутак. Значыць, прыкладна за год выдаюць на алкагольныя напіткі каля 100 тысяч, гэта амаль столькі, колькі сяляне плацяць дзяржаве падатку.

Тысячагоддзе Польскай Дзяржавы
грамадскасць Беласточчыны адзначыць выдайнейшай працай і ўдзелам у грамадскіх пачынах

(Працяг са стар. 2)

чоў, як Кастусь Каліноўскі, герой польскага і беларускага народаў — Камісар Народнага ўрада ў Студзеньскім паўстанні. Адсюль родам В. Врублеўскі — герой Парыжскай Камуны.

У нашым ваяводстве, у Лапах, некалькі год жыў выдатны правадыр рабочага класа Марцэлі Навотка».

Вяртаючыся да спраў, звязаных з урачыстым адзначэннем 1000-годдзя, тав Попко сказаў:

«У праекце нашай праграмы прадугледжана шмат навуковых доследаў, якія павінны паказаць нашыя багатыя прагрэсіўныя традыцыі, гістарычныя дасягненні Беластоцкай зямлі.

Рыхтуюцца манаграфіі нашых гарадоў - юбіляраў, менавіта Ломжы, Бельска, Аўгустова, Сейнаў, Супраслі і Драгічына. У гэтых працах заявілі свой удзел выдатныя вучоныя».

Старшыня Ваяводскай рады звярнуўся з заклікам да грамадства Беласточчыны, каб у падрыхтоўцы прынялі актыўны ўдзел усе жыхары Беласточчыны. Для ўрачыстага адзначэння вялікай даты неабходна шырока разгарнуць грамадскі дабравольны пачын у пабудове школ, помнікаў, рамонце дарог, азеляненню вуліц, мястэчак і сёл, упарадкаванні нашых дамоў, вёсак, мястэчак і гарадоў, пабудове пажарных раміз, электрыфікацыі і радыёфікацыі нашых вёсак — вось галоўны напрамак прац для належнага адзначэння 1000-годдзя.

Беларуская грамадскасць, супольна з польскаю, грамадскім пачынам павінна распачаць адзначэнне 1000-годдзя. Супрасль і Бельск, Крынкі і Драгічын, Заблудаў і Гарадок—старажытныя гарады, якія ўнеслі вялікі ўклад у гісторыю нашай беларускай культуры. З Беласточчынай звязана дзейнасць К. Каліноўскага, Е. Карскага, М. Баброўскага і іншых выдатных беларускіх дзеячоў культуры і прагрэсіўнай думкі. Таму ўсе мы, асабліва настаўнікі, школьная моладзь, жыхары вёсак і мястэчак, павінны прыняцца за дастойнае адзначэнне падзей, звязаных з нашым мінулым.

Рамонт і пабудова новых школ, новыя гурткі самадзейнасці, распаўсюджванне нашага беларускага друку і кніг, новыя хаты - чытальні, добраўпарадкаванне вёсак і мястэчак, пабудова і рамонт дарог, азеляненне іх — будзе нашым укладам у адзначэнне вялікай даты.

Беластоцкія ракі ў Францыю і Швецыю

Рыбная Цэнтраля ў Варшаве прадала ў гэтым годзе ў Францыю і Швецыю 3 тоны ракаў злоўленых у рэках Беласточчыны.



Кожны год Саюз Сялян (Самапомач хлопска) накіроўвае больш 10 тысяч сялян на санатарыйнае лячэнне.

На здымку: у санаторыі ў Інаўрацлаўю.

13 млн. зл на гарэлку

За паўгодзе 1958 г. у Сямяціцкім павеце прадана гарэлкі на 13 млн. зл., а жыхары павета маюць запазычанасцей у падатках 10 млн. зл. Значыць, за гарэлку быў бы аплачаны падатак, ды яшчэ засталося б 3 млн. зл.

Таракан — разносчык хвароб

Вучоныя сцвярдзілі, што тараканы з'яўляюцца разносчыкамі розных хвароб і вірусаў, якія выклікаюць запаленне мозгу, дзіцячы параліч, жоўтую ліхарадку і каля сарака іншых хвароб. Тараканы з'яўляюцца вельмі трывалымі і адпорнымі насякомымі і нішчыць іх вельмі цяжка.

Маруся з Масціхі

Прыгожая макатка, прыгожы малюнак упрыгожвае дом. Вось таму жыхары вёсак і мястэчак ахвотна іх купляюць. Часта прыходзяць купляць такія макаткі жыхары Сакольскага і Дуброўскага паветаў да Марысі Вайцяхоўскай з Масціхі (Дуброўскі павет). У яе нават некаторыя таленавітыя дзяўчаты вучацца гэтай спецыяльнасці. Вось, напрыклад, Марыся Клубовіч з Доўгасёлцаў (Сакольскі павет) навучылася ад яе маляваць і цяпер сама выконвае прыгожыя малюнкі.

На Міхалоўскай фабрыцы

На тэкстыльнай фабрыцы ў Міхалове ёсць шмат добрых рабочых. Добра працуюць Генрык Магнушэўскі, Генавэфа Шаркоўская, Уладзімір Цыванюк, Янка і Міхась Казлоўскія.

Дэнатуршчыкі

Піць дэнатурат—гэта значыць атручваць сябе, калечыць арганізм. І вось так калечыць арганізм Казічок Андрэйчук са сваёй жонкай з вёскі Гамонты, Сямяціцкага павета. Яны п'юць дэнатурат, як самі кажуць для «апетыту».

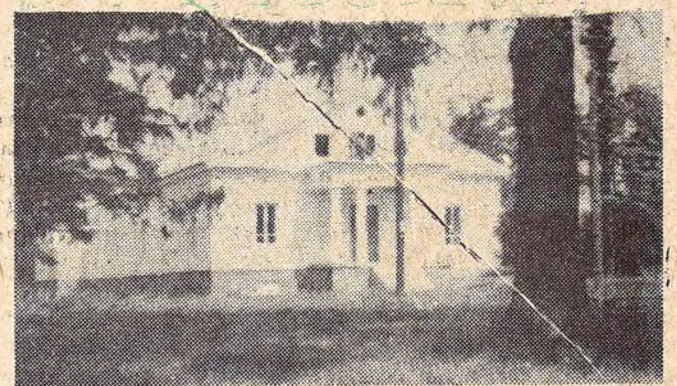
Ай-я-яй, як так можна здзекавацца над сабою!

Будуюць без дазволу

Многія сяляне будуюць хаты, клуні ці хлявы без дазволу павятовых улад. За гэта яны могуць караццa Павятовай прысуднай калегіяй штрафам у высокасці 3.000 зл.

Без дазволу пабудаваўся, напрыклад, Хведар Такаюк з Рагач і Рыгор Рышчук з Мілейчыц. Цяпер маюць яны выклік на павятовую прысудную калегію ў Сямяцічах.

Поўнавартасныя грамадзяне



Галоўны будынак кааператыва імя Рагоўскага ў Навасёлках.

Навасёлкі каля Харошчы. У старанна адноўленым палацы былога палкоўніка з мінулага года працуе інвалідскі кааператыў глуханямых імя Рагоўскага. Дабротныя жыллёвыя памяшканні і гаспадарчае заплечча забяспечыла 26 глуханямым з Беластоцкага ваяводства памяшканне і працу. Інваліды у мінулым туляглі па мястэчках і вёсках Беласточчыны, адчуваюць сябе поўнавартаснымі грамадзянамі. Сумленнай працай зарабляюць на пражыццё. Кожны з іх знайшоў тут занятак, здабыў кваліфікацыю.

У кааператыве знаходзіцца кравецкае атэлье, невялікае прадпрыемства будаўнічых матэрыялаў, прадпрыемства па вытворчасці вырабаў з лазы і інш.

У памяшканнях палаца размешчаны інтэрнат і сталоўка.



Кааператыўшчыкі ў часе працы пры вырабу цэментных кругоў.

Самародны мастацкі гурток

Калі пачнецца палявая праца, дык амаль што ад усходу да захаду сонца селянін — на полі. Вядома, у гаспадарцы ёсць шмат такіх дзён, да якіх поўнасцю дастасавана пагаворка: «адзін дзень корміць год».

Але ж ёсць і шмат дзён, якія не перапоўнены працай. Чым заняцца ў вольны час, што рабіць? Гэтае пытанне вырашалі аднойчы хлопцы і дзяўчаты з Машчонай Панскай. У гэты час на лаўцы разам з моладдзю сядзела старэйшая кабета Паўліна Муха — працаўнік Прэзідыума ГРН у Баратынцу Рускім, якая нібы жартам сказала: «Што з вас за моладзь, калі яшчэ ніколі нават п'есу паставіць не паспелі. Гэтыя словы як бы мабілізавалі моладзь, парушылі ўкрытыя здольнасці хлопцаў і дзяўчат. Зараз пачалася дыскусія аб тым, адкуль узяць п'есы, хто мог бы граць на сцэне і г. д.

Назаўтра вечарам моладзь ізноў сабралася і прачытала п'есу «Такі ўстыд». Усім яна спадабалася. Пры дапамозе Паўліны Мухі моладзь падзяліла ролі паміж сабою.

Цяпер кожную нядзелю адбываюцца рэпетыцыі, на якія моладзь прыходзіць з вялікім задавальненнем.

М. Х.

Семярачкі

У мясцовасці Ліц у Перу маладая жанчына нарадзіла сем дзяцей. Аднак ніводна з іх не засталося ў жывых.

Пашыраем працу юрыдычнага аддзела

Нашы чытачы ведаюць, што ўжо некалькі месяцаў ў рэдакцыі існуе юрыдычны аддзел бясплатных парад.

Пачынаючы ад 1 верасня г. г., наш аддзел юрыдычных парад будзе пашыраны. Гал. Праўленне БГ-КТ і рэдакцыя «Нівы» адкрываюць б'юро пісання паданняў да судовых і адміністрацыйных улад.

Кожны, хто будзе карыстацца бясплатнымі парадамі нашага юрыста, зможа на месцы напісаць за невялікую аплату патрэбнае яму прашэнне - заяву і атрымаць неабходныя кансультацыі і дапамогу ў судовых і адміністрацыйных справах. А калі трэба, зможа купіць і гербавыя маркі.

Цэны

на рынку ў Беластоку
на дзень 19.8.1958 г.

Жыта 100 кг	— 260 зл.
авёс 100 кг	— 280 зл.
пшаніца 100 кг	— 400 зл.
бульба 100 кг 120	— 130 зл.



ГРАМ. ЛЕАНАРД КУДАШЭВІЧ — Бабікі. Вашу справу мы накіравалі ў Аддзел Гандлю ВРН у Беластоку.

Чытач, які падпісаўся «Л. М.», падайце адрас. Справу Вашу ўладзім.

Н. В. — Шчэцін Наш буквар можна выпісаць у Выдавецкім аддзеле БГ-КТ у Беластоку (вул Весалоўскага. 1). Цана з перасылкай 15 зл.

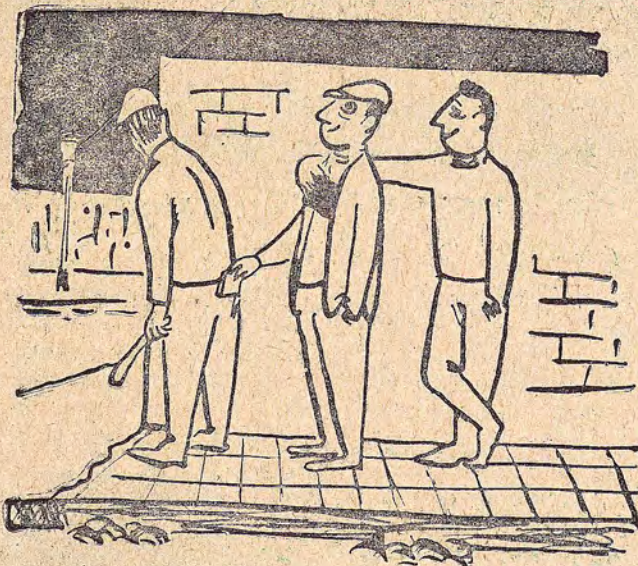
А. М — Справа цікавая. Напішам, калі падасце да ведама рэдакцыі свой адрас. Ананімаў мы не друкуем.

„NIWA„

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25 tel 54-14.
Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretarz 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł.
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł, i rocznie — 40,60 zł Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16 Bitk. F-1





Без слоў.

Усюды ў нас новае са старым змагаецца

Седзячы на прызбе, я зашываў дратвай чаравік. У той жа час падыйшоў да мяне хлопчык суседа. Схіліўшы галоўку на бок, ён прыглядаўся некаторы час да маёй работы, затым сказаў: — Шавец лепшые, у яго на канцы дратвы шчацінка прымацавана.

— Многа разумееш, сапляк, калі ў цябе пад носам будзе шчацінка, тады станеш разбірацца ў гэтых справах, — адазваўся я.

— Важняк з цябе дзядзька, а я і цяпер усё разумею, — упарта адказаў хлопчык.

— Ка і такі разумны, дык скажы, што лягчэй, — пад гару ісці ці з гары?

— З гары хутчэй ідзецца, — адказаў хлопчык.

— Чаму з гары лягчэй? — настойваў я.

— З гары самі ногі нясуць, — адказаў свавольнік і, гледзячы мне проста ў вочы, спытаў:

— Скажы дзядзька, чаму ты ўсё пад гару ідзеш?

Ад такой нечаканасці я ўкалоў сябе шылам у палец. Вылаяўся са злосцю на хлопца. Хлопчык адляцеў да плота і адтуль крыкнуў:

— Сорам! Такі вялікі, а з малымі задзіраецца.

Я пастанавіў не звяртаць увагі на шпурца, сеў ды ізноў узяўся за свой чаравік. Праз некаторы час хлопчык асцярожна ізноў падыйшоў да мяне і паглядзеў з-пад ілба.

— Жонка старшыні ў краму пабегла, — прамовіў ён.

— Лжэш. Сёння нядзеля, крама закрыта, — супярэчыў я.

— Вось і не лгу. Учора прывезлі мануфактуру і сёння ў краме дзеляць лепшым, а што горшае — застанецца, а заўтра прадаваць будуць.

— Ты адкуль гэта ведаеш? — пацікавіўся я.

— Нашы хлопцы ўсё ведаюць, мы арганізавалі атрад следапытаў.

— Не можа быць! — здзівіўся я і спытаў: — А да чаго дайшлі вашы следапыты?

— А ты дзядзька нікому не раскажаш?

— Во, табе крыж.

— Мы знайшлі ў сакратара самагонны апарат, стара таву дачку замуж аддаюць, а вяселле па-трэзваму будзе, мы ўжо ў міліцыю заявілі.

Я адставіў чаравік і падумаў, усюды ў нас новае са старым змагаецца.

Дзядзька Левань.

Філасофская крама „Мудрагарпаліца"

(Купляем і прадаем бясплатна)

Прышоў аднойчы мудрэц да рыбакоў і, убачыўшы касцёр, спытаў, што гэта яны робяць з чоўнам. Яму растлумачылі: гоняць смалу і замазваюць шчыліны, і тады човен хутка ідзе. Вярнуўшыся дахаты, ён завязаў аслу ногі і разлажыў касцёр. Як толькі прылажыў ён галавешку да ног асла, асёл парваў путы і пабег, як віхар. «Вось падлюга, — заўважыў мудрэц, — яшчэ не паспеў я змазаць яго смалою, а ўжо ён як бяжыць!».

* * *

У мудраца папрасілі лякарства для вачэй. «На днях у мяне балеў зуб, — заўважыў мудрэц, — і нічога больш мне не памагло, як толькі тое, што я яго вырваў».

Можна вытрываць...

Гаспадыня пачала іграць гасцям на піяніна. Звяртаючыся да аднаго з гасцей, яна спытала:

— Вы любіце прыгожую музыку?

— Люблю! Але няхай гэта вас не бянтэжыць, — адказаў госць, — грайце далей.

(м. й.)

*

Адна авантура па другой. Сёння дырэктар ізноў паклікаў да сябе Колю. Па некалькіх мінутах Коля выйшаў з яго кабінета чырвоны, як бурак.

— Ну, што ён табе сказаў? — пытаюць калегі.

— Ці маю дакладна паўтарыць, ці выдумкі магу прапускаць?

— Лепш прапускай.

У такім выпадку нічога не сказаў.
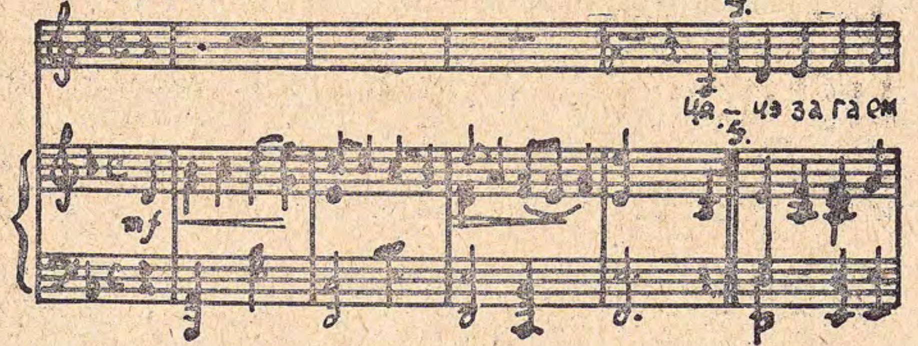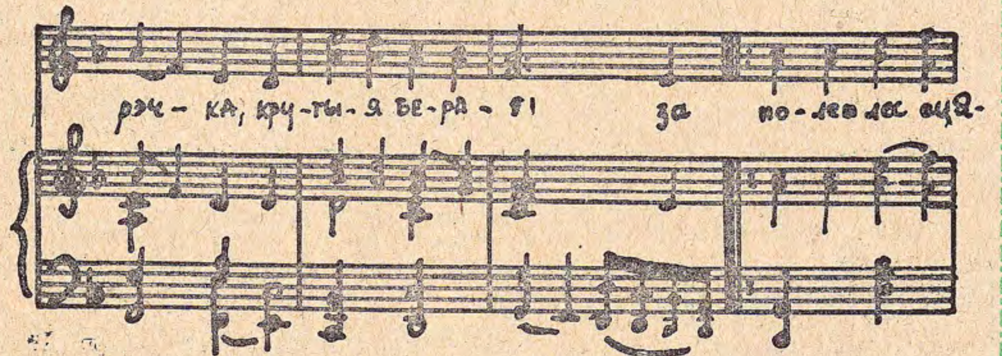
*

Адзін цікаўны хлопчык спытаў у старога рыбалова, як вяжуць сеткі.

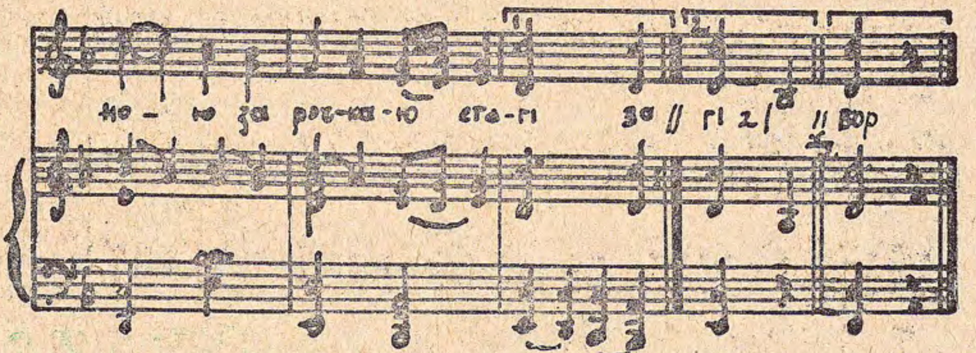
— Зусім звычайна. Бяруць шмат дзірак і звязваюць іх шнуркамі.

Словы А. Русака. *Музыка М. Шуміліна*

Ідуць дзяўчаты ў поле







Цячэ за гаем рэчка —
Крутыя берагі,
За полем лес сцяною,
За рэчкаю стагі.

Ідуць дзяўчаты ў поле
Пасевы аглядаць,
А шыр палёў такая,
Што краю не відаць.

Сінее рунь густая
Шырокім дываном.
І вока край губляе
За дальнім курганом.

Калі ж пазалацеюць
Жытнёвыя палі, —
У паход камбайны
пойдуць,
Бы ў моры караблі.

І працаю вясёлай
Напоўніцца прастор,
І песняю дзяўчаты
Ускалыхнуць звонкі бор.

ГЭТА НЕЧУВАНА!

У клас на ўрок арыфметыкі прышоў інспектар.

— Калі ласка, выклічце да дошкі трох лепшых вучняў! — сказаў ён. — Я хачу праверыць іх веды.

Да класнай дошкі падышоў вучань. Ён хутка рашыў задачу і вярнуўся на сваё месца. Потым падышоў другі. Ён таксама рашыў задачу і сеў за парту. Падняўся трэці і павольна накіраваўся да дошкі. Але калі ён узяў у руку крэйду і пачаў рашаць задачу, інспектар зразумеў, што гэта не трэці, новы вучань, а той, які выходзіў да дошкі першым.

— Чаму вы зноў вышлі? — строга запытаўся інспектар. — Вы ж рашылі сваю задачу. Хочаце ашукаць мяне?

Вучань вінавата ўсміхнуўся.

— Даруйце, я сапраўды вышаў адказваць замест іншага вучня.

— Іншага!? — абурыўся інспектар. — Нечувана! Я ўпершыню сустракаю такое!

Вучань сарамліва апусціў галаву. Увесь клас прыціх у чаканні...

— За каго вы хацелі рашыць задачу? — запытаўся інспектар.

— За майго сябра. Ён пайшоў на футбольны матч.

Інспектар устаў з крэсла і патрабаваў тлумачэнняў ад настаўніка.

— А вы, таварыш педагог, як вы маглі гэта дапусціць? Вы ж ведалі, што вучань двойчы выходзіць адказваць, і ўсё ж спакойна назіралі за ашуканствам.

Настаўнік пачырванеў і пачаў сарамліва апраўдвацца:

— Прабачце, таварыш інспектар, але я не ведаю вучняў... Твар інспектара выцягнуўся:

— Гэта нечувана! — закрычаў ён. — Настаўнік не ведае сваіх вучняў!

— Але... я не выкладаю ў гэтым класе.

— Дык чаму ж вы тут?

— Я замяняю іх педагога, які пайшоў... на футбольны матч.

На твары інспектара прамільгнула стрыманая ўсмешка. Ён нагнуў галаву, памаўчаў і махнуў рукой:

— Ваша шчасце, што і я замяняю свайго калегу, які таксама накіраваўся на футбольнае спаборніцтва. Пры яго строгасці ўсё так не абышлося б... І ўсё ж гэта нечувана!

П. ТОНІЧ

(Пераклад з балгарскай мовы)

Усякая ўсячына

Самая шматлікая сям'я

Самай шматлікай сям'ёй з'яўляецца сям'я Дэвод з мясцовасці Ніорт у Францыі. Нядаўна ў гэтай сям'і нарадзіўся 26-ты патомак. Цяпер сям'я лічыць 28 душ. Бацька мае 51 год, а матка 57. Бацька атрымоўвае ў чатыры разы большую дапамогу ад зарплаты. Даганяе іх 44-гадовая жанчына з Пероль, якая нядаўна нарадзіла сваё дваццатае дзіцё.



Без подпісу.

Незвычайная рыба

Заўзяты рыбак з амерыканскага горада Масачусэт, пацягнуўшы за вуду, адчуў, што начапілася на яе нешта вельмі цяжкае. Ён, моцна ўпёршыся ў бераг, павольна стаў выцягваць, — думаў, што цягне велізарную «рыбу».

Неспадзявана яго здабыча выплыла на верх і, зняўшы кіслародную маску, адазвалася людскім голасам: «Мо' так больш увагі, чалавеча». Аказалася, што на вудачку, замест рыбы, зачапіўся аматар-вадалаз.

У пошуках прыгод

33-гадовы рабочы Бэрт Сціс выбраўся ў падарожжа па Атлантычным акіяне. Ён ад'ехаў з усходняга ўзбярэжжа Амерыкі на лодцы даўжыні 4 метраў і думае пабіць рэкорд пераплывання праз акіян найлепшым караблём. У 1956 годзе ён, разам з сваім таварышам, пераплыў Атлантычны акіян у рыбацкім катэры, які меў 12 метраў даўжыні.

Валакно з саломы

У Палястыне вынайдзены спосаб вырабу штучнага валакна з саломы. Распачата пабудова фабрыкі, якая ў 1959 годзе распачне прадукцыю і даставіць 15.000 тон сыравіны, з якой будзе выраблятца валакно.